

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 25

(2001-2002)

Norges deltakelse i Europarådet i 2001

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 26. april 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Europarådets prioriterte arbeidsområder er menneskerettigheter, demokratisk stabilitet, rettsstatens prinsipper, kultur og utdanning og sosial samhörighet.

Europarådet har i dag 43 medlemsland, etter at Armenia og Aserbajdsjan ble opptatt som medlemmer i januar 2001. Hovedfokus for Europarådets virksomhet er det siste tiåret blitt rettet mot demokratibyggning i de nye medlemslandene i Sentral- og Øst-Europa, hvor det vil ta tid før demokratisk tankegang og styresett er fullt ut etablert.

Europarådet var den første vesteuropeiske organisasjonen som åpnet for de nye demokratiene. Organisasjonen har spilt en viktig rolle i arbeidet for å bistå landene i Sentral- og Øst-Europa, inkludert Russland, med å bygge opp demokratiske samfunnsstrukturer. Medlemskapet i Europarådet er også et første steg i landenes målsetting om videre integrasjon i europeiske samarbeidsstrukturer. Regjeringen har gått inn for at Europarådet skal være åpent for alle europeiske land som tilfredsstiller kravene til organisasjonens standarder når det gjelder overholdelse av menneskerettighetene, demokrati og rettsstatsprinsippene.

Et gjennomgangstema for organisasjonen i 2001 har vært den vanskelige ressursituasjonen til Den europeiske menneskerettsdomstolen, en av hjørnesteinene i Europarådets arbeid. Temaet ble særlig aktualisert i forbindelse med at en evalueringsgruppe fremmet sin rapport i september 2001. Debatten om dette spørsmålet vil fortsette i 2002, men en foreløpig konklusjon er at et stort ansvar påligger medlemslandene, som plikter å styrke vernet om menneskerettighetene på nasjonalt nivå, slik at grunnlaget for klagesakene reduseres.

Kampen mot terrorisme sto på dagsorden under Ministerkomitémøtet i november 2001. Fra norsk side ble det påpekt at samspillet mellom de internasjonale organisasjonene var viktig, og at Europarådet primært burde bidra på sine spesialfelt: menneskerettigheter, demokrati og rettsstatens prinsipper. Behovet for et sterkt internasjonalt juridisk rammeverk ble vektlagt, samt at alle medlemslandene undertegnet og ratifiserte alle internasjonale konvensjoner mot terrorisme.

På det utenrikspolitiske område var et viktig tema i 2001 situasjonen i Tsjetsjenia, der forholdene ved utgangen av året fremdeles ga grunn til alvorlig bekymring. Ministerkomitéen har fulgt utviklingen i Armenia og Aserbajdsjan med stor interesse. Utviklingen på Balkan har også stått sentralt i arbeidet.

Regjeringen legger vekt på å koordinere arbeidet i Europarådet mellom norske fagmyndigheter og å styrke kontakten på tvers av faggrensene for å tilstrebe et helhetsperspektiv i presentasjonen av norske holdninger i Strasbourg. De siste årene er det holdt årlige samrådsmøter i Utenriksdepartementet med deltakelse fra de involverte fagdepartementer og andre instanser. I tillegg avholder Norges faste delegasjon ukentlige møter med norske delegater til møter i Strasbourg i regi av Europarådet.

Informasjon om Europarådet finnes på Internett: <http://www.coe.int/>

2 Det politiske samarbeidet

2.1 Europarådets medlemsland og institusjoner

Europarådet har i dag 43 medlemsland og omfatter dermed med få unntak hele det europeiske kontinent. De europeiske land som ikke er medlemmer er Bosnia-Hercegovina, Jugoslavia, Monaco, Hviterussland og Vatikanet. Søknader om medlemskap fra Bosnia-Hercegovina, Jugoslavia og Monaco er under behandling. Vatikanet er observatør. Behandlingen av søknaden fra Hviterussland er suspendert på grunn av de innenrikspolitiske forhold i landet. De grunnleggende vilkårene for medlemskap i Europarådet er et fungerende demokratisk styresett med frie og rettferdige valg, respekt for rettsstat-prinsipper og beskyttelse av menneskerettigheter, inkludert minoriteters rettigheter.

Europarådets hovedorganer er Ministerkomitéen og Parlamentarikerforsamlingen. Ministerkomitéen består av medlemslandenes utenriksministre og møter to ganger i året. Mellom Ministerkomitémøtene har Komitéen av faste representanter myndighet til å fatte vedtak på vegne av Ministerkomitéen. Denne komitéen, som normalt møter en gang i uken, består av lederne for medlemslandenes faste delegasjoner i Strasbourg.

I Parlamentarikerforsamlingen deltar representanter for nasjonalforsamlingene i medlemslandene. Parlamentarikerforsamlingen har en rådgivende funksjon i forhold til Ministerkomitéen. Forsamlingen har fire sesjoner i året, hver av en ukes varighet. I tillegg møter ulike komitéer under Parlamentarikerforsamlingen mellom sesjonene. Den norske delegasjonen til Parlamentarikerforsamlingen består av ti stortingsrepresentanter, fem som medlemmer og fem som vararepresentanter.

I tillegg til Parlamentarikerforsamlingen har Europarådet også en Kongress for lokale og regionale myndigheter, som møtes en gang i året.

Den europeiske menneskerettsdomstolen er Europarådets hovedorgan for arbeidet med kontroll av medlemsstatenes gjennomføring av menneskerettighetene nedfelt i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), som trådte i kraft i 1953. Domstolen er sammensatt av én dommer fra hvert medlemsland i Europarådet.

Europarådet har dessuten sin egen utviklingsbank. Banken har 35 medlemsland og gir lån til programmer og prosjekter innen sosial sektor, med prioritet til de nye medlemslandene i Sentral- og Øst-Europa.

I tillegg til hovedkontoret i Strasbourg og Utviklingsbanken, som holder til i Paris, har Europarådet to ungdomssentre, ett i Strasbourg og ett i Budapest, et senter for moderne språk i Graz i Østerrike, og et senter for utviklingsspørsmål (Nord-Sør-senteret) i Lisboa, Portugal.

Foruten Domstolen har Europarådet også andre organer som er engasjert i overvåking av medlemslandenes overholdelse av sine menneskerettsforpliktelser. Dette gjelder bl.a. organer opprettet i henhold til Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter, Den europeiske torturkonvensjonen, Den europeiske sosialpakten av 1961, revidert i 1996, og Europeisk pakt om

regions- eller minoritetsspråk. Ekspertkomitéen for kamp mot rasisme og intoleranse (ECRI) og Europarådets menneskerettskommisær har også tilsvarende funksjoner.

Det finnes en rekke styringskomitéer og ekspertorganer av ulik karakter som ledd i det faglige, interstatlige samarbeidet som organisasjonen har ansvar for. De fleste norske departementer, såvel som eksperter og en rekke andre myndighetsorganer er engasjert i dette samarbeidet.

2.2 Ministerkomitémøtene

Det 108. Ministerkomitémøte fant sted i Strasbourg 10.-11. mai 2001. Liechtenstein overtok formannskapet etter Latvia. Ministrene drøftet situasjonen på Balkan. Bosnia-Hercegovinas utenriksminister Zlatko Lagumdzija deltok på møtet. Ministrene tok også opp utviklingen i Kaukasus og Tsjetsjenia. De vedtok videre en felles erklæring om seksuelt misbruk av barn som ble fremlagt på FN's generalforsamling sist høst.

Det 109. Ministerkomitémøte fant sted i Strasbourg 7.-8. november. Litauen overtok formannskapet. Hovedtema for møtet var kampen mot internasjonal terrorisme, og man hadde invitert NATOs generalsekretær, Lord Robertson, til møtets uformelle del. Foruten terrorisme, drøftet ministrene hvordan man kan sikre en effektiv fungering av Den europeiske menneskerettsdomstol. Dette med bakgrunn i det stadig økende antall land som får medlemskap i Europarådet, og med det meget store antall saker som fremmes for Domstolen.

2.3 Utviklingen i medlemslandene

Europarådets Parlamentarikerforsamling vurderte under januarsesjonen å frata Ukraina stemmeretten i forsamlingen som et resultat av ukrainske myndigheters manglende reformvilje og manglende oppfølging og etterforskning av forsvinningen til journalisten Gongadze i september 2000. Ukraina har imidlertid gjennomført en rekke reformer i løpet av året og også utvist større aktivitet for å løse Gongadze-saken, slik at Europarådets forhold til landet ved utgangen av året var normalisert. Fra Europarådets side har man introdusert en medieplan for Ukraina, der bl.a. Norge har bidratt med 60 000 Euro.

2.3.1 Ministerkomitéens overvåkingsmekanisme

I tillegg til den løpende debatt om aktuelle politiske spørsmål i medlemslandene, har Ministerkomitéen etablert en mer systematisk kontrollmekanisme for å overvåke at medlemslandene overholder sine forpliktelser innenfor Europarådets kjerneområder. Generalsekretæren utarbeider, på basis av innspill fra medlemslandene, rapporter om medlemslandene vedrørende spesifikke områder. På grunnlag av rapportene vurderes situasjonen på lukkede møter i Komitéen av faste representanter. Konklusjonene fra disse møtene gir viktige retningslinjer for Europarådets ulike bistandsprogrammer. I 2001 fokuserte overvåkingsmekanismen på rasisme og på effektiviteten av rettslige tiltak.

2.4 Europarådets engasjement på Balkan

Europarådet har i 2001 deltatt aktivt i prosessen med å stabilisere de politiske forholdene på Balkan innenfor organisasjonens kjerneområder. Mye av dette arbeidet har funnet sted innenfor rammen av Stabilitetspakten for Sørøst-Europa, men Europarådet har også gjennomført egne program i regionen. Europarådet har etablert egne kontorer, som er samlokalisert med OSSEs feltkontorer, i Jugoslavia (FRJ), Kosovo, Bosnia-Hercegovina, Montenegro, Makedonia og Albania.

2.4.1 Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ)/Kosovo

Europarådets Parlamentarikerforsamling har ennå ikke avgjort Jugoslavias medlemskapssøknad, men det er generell enighet om at utviklingen i landet er gått i riktig retning i 2001. Slik situasjonen ser ut ved utgangen av året, forventes det at Jugoslavia blir medlem i Europarådet i løpet av 2002. Europarådet opprettet et eget kontor i Beograd i januar 2001.

Europarådet har vært til stede i Kosovo siden opphøret av krigshandlingene, i samsvar med Sikkerhetsrådets resolusjon 1244 om Kosovo. Siden august 1999 har Europarådet hatt eget kontor i Pristina. I samarbeid med bl.a. FNs sendelag i Kosovo (UNMIK) og OSSE har Europarådet vært engasjert i prosjekter under Stabilitetspakten, knyttet til utviklingen av lovgivning, restrukturering av rettsvesenet, trening av politistyrker, utvikling av lokale myndigheter, utvikling av utdanningssystemet, beskyttelse av minoriteter, utarbeidelse av valglov og folkeregistrering. Europarådet var sterkt involvert i prosessen før og under valget i november, og man kunne i denne forbindelse konstatere betydelige fremskritt siden lokalvalgene høsten 2000.

2.4.2 Bosnia-Hercegovina

Europarådets arbeid i Bosnia-Hercegovina har bidratt til gjennomføringen av de sivile sidene av Dayton-avtalen og har hatt som målsetting å bistå landet i å oppfylle kravene til medlemskap i Europarådet. Organisasjonen bidrar blant annet med juridisk bistand til reform av lovgivningen, og det er etablert kontorer i Sarajevo og Mostar. Europarådet har overoppsyn med at Den europeiske menneskerettskonvensjon blir anvendt som nasjonal lov, og Europarådet har også hatt ansvar for opprettelsen av Menneskerettskammeret for Bosnia-Hercegovina. Kammeret har domstols-kompetanse og dømmer i saker der enkeltindivider, frivillige organisasjoner eller en av partene i Dayton-avtalen har innklaget brudd på menneskerettighetene.

Som et resultat av gjennomføring av nødvendige reformer og en positiv politisk utvikling, særlig siste halvår av 2001, ga politisk komité i Europarådets Parlamentarikerforsamling klarsignal for Bosnia-Hercegovinas medlemskap i Europarådet i september 2001. Det forventes derfor at landet vil bli medlem i første halvdel av 2002.

Dette bør bidra til at bosniske myndigheter forsterker arbeidet med gjennomføring av gjenstående reformer.

2.4.3 Europarådets bidrag til Stabilitetspakten for Sørøst-Europa

Stabilitetspakten for Sørøst-Europa er et samarbeidsprosjekt mellom et stort antall europeiske land og alle internasjonale organisasjoner som er engasjert i regionen, bl.a. EU, OSSE og Europarådet. Pakten er en prosess der deltakelse av landene i seg selv er en betydelig og viktig komponent. Den har bl.a. som målsetting å styrke det politiske og økonomiske samarbeidet mellom landene i regionen og legge til rette for integrering av landene i europeiske samarbeidsstrukturer. Arbeidet med pakten er inndelt i tre arbeidsbord: Et for demokratisering og menneskerettigheter, et for økonomi og gjenoppbygging, samt et for spørsmål knyttet til indre og ytre sikkerhet. Europarådets engasjement konsentrerer seg om følgende hovedområder; utvikling av lovgivning som er i samsvar med Den europeiske menneskerettskonvensjon og andre sentrale Europarådsinstrumenter, styrking av lokalt demokrati og desentralisert samarbeid, opprettelse av ombudsmannsinstusjoner, oppbygging av flerkulturelle samfunn som sikrer respekt for nasjonale minoriteter, styrking av ytringsfrihet og frie media, utvikling av utdanningssystemer bygget på demokratiske verdier, likestillingsspørsmål, kamp mot organisert kriminalitet og korrupsjon, fattigdomsbekjempelse og bærekraftig utvikling.

2.5 Europarådets engasjement i Kaukasus

2.5.1 Armenia og Aserbajdsjan

Armenia og Aserbajdsjan ble opptatt som medlemmer i Europarådet i januar 2001. Venezia-kommisjonen (omtalt under kap. 3.6) er engasjert i begge land og bistår i reformprosessen. Komitéen av faste representanter har nedsatt en egen overvåkingsgruppe som har fått i oppgave å påse at landene overholder de forpliktelser som følger av medlemskapet i Europarådet. Europarådet har opprettet egne rådgivningskontorer i Jerevan og Baku.

Til tross for vilkår knyttet til medlemskapet i Europarådet, løslot ikke aserbajdsjanske myndigheter alle politiske fanger. Komitéen av faste representanter besluttet derfor å sende uavhengige eksperter til Aserbajdsjan for nærmere å vurdere de enkelte saker. Dette resulterte i at Aserbajdsjan i desember løslot 87 fanger. Det er imidlertid grunn til å tro at det fremdeles finnes et antall politiske fanger i aserbajdsjanske fengsler.

2.5.2 Tsjetsjenia

Konflikten i Tsjetsjenia har vært gjenstand for stor oppmerksomhet og bekymring i Europarådet i 2001, og Europarådets ulike organer har hatt en kontinuerlig dialog med russiske myndigheter om situasjonen. Dette har blant annet resultert i at Europarådet siden våren 2000 har hatt tre eksperter ved kontoret til President Putins MR-ombud, Vladimir Kalamanov, i Znamenskoye. Europarådet mottar jevnlig rapporter fra kontoret, og Kalamanov var også til stede ved et møte i Komitéen av faste representanter for å gi en orientering om kontorets virksomhet og situasjonen i Tsjetsjenia. Europarådets kommissær for menneskerettigheter var i Tsjetsjenia to ganger i 2001 og kom begge ganger med kritiske rapporter om alvorlige brudd på menneskerettighetene. Parlamentarikerforsamlingen har på alle sine sesjoner i år debattert situasjonen i Tsjetsjenia, og under sesjonen i april 2000 vedtok forsamlingen å frata de

russiske delegatene stemmeretten. I januar 2001 fikk Russland stemmeretten tilbake. Europarådets parlamentarikerforsamling nedsatte i mars 2001 en felles arbeidsgruppe bestående av representanter fra Forsamlingen og medlemmer av den russiske Duma. Gruppen har i sitt mandat til oppgave å bidra til prosessen med å finne en politisk løsning på konflikten i Tsjetsjenia, fremme menneskerettighetene i regionen samt å bidra til å bedre den humanitære situasjonen i republikken.

2.6 Europarådets arbeid mot internasjonal terrorisme

Kampen mot terrorisme sto sentralt på Ministerkomitémøtet i november. Ministrene besluttet bl.a. å etablere en tverrfaglig gruppe for internasjonale tiltak mot terrorisme. Gruppen fikk som mandat å vurdere eksisterende europarådsinstrumenter på dette området, i første rekke Konvensjonen om bekjempelse av terrorisme fra 1997. Den fikk også i oppdrag å fremme forslag om nye tiltak i kampen mot internasjonal terrorisme. Det ble i den forbindelse lagt vekt på å unngå dobbeltarbeid i forhold til andre internasjonale organisasjoner. Fra norsk side deltar representanter fra Justisdepartementet.

Som en følge av terrorhandlingene i USA 11. september tok i tillegg Europarådets generalsekretær initiativ til en handlingsplan for å igangsette en «multikulturell og interreligiøs» dialog for å fremme toleranse og forståelse mellom ulike samfunnsgrupper. I den forbindelse er det nedsatt en arbeidsgruppe i Europarådet som skal utarbeide forslag til konkrete prosjekter som ledd i en slik plan. Europarådet vil i første rekke kunne bidra innenfor de områder der Rådet har sin fremste kompetanse og erfaring, som demokratiutvikling og utvikling av rettsstaten. Det er bred enighet om at dette arbeidet må foregå i nært samarbeid med andre organisasjoner, som EU, OSSE og FN, for å få til mest mulig konkrete resultater og for å unngå overlapping.

2.7 Samarbeidet med andre organisasjoner

2.7.1 Samarbeidet med EU

Europarådet og EU møtes to ganger i året til konsultasjoner i såkalte høynivåmøter. På høynivåmøtene i 2001 diskuterte man felles tiltak mot internasjonal terrorisme, konflikten i Tsjetsjenia og mulighetene for ytterligere samarbeid om Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Man har også drøftet EU-charteret for borgernes grunnleggende rettigheter som er gjenstand for stor oppmerksomhet i Europarådet. Bakgrunnen er at forholdet mellom et slikt charter og Den europeiske menneskerettskonvensjonen ikke er avklart. Der som EU vedtar et folkerettslig bindende charter vil man få to parallelle folkerettslige systemer for menneskerettighetsbeskyttelse i Europa. Parlamentarikerforsamlingen og Generalsekretæren har foreslått at EU formelt tiltrer som part til EMK. Dette spørsmålet drøftes under rammen av EU-konventet.

2.7.2 Samarbeidet med OSSE

Samarbeidet mellom Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) ble ytterligere styrket i løpet av 2001. Samarbeidet fokuserer særlig på demokrati, menneskerettigheter, inkludert minoritetsrettigheter, og styrking av rettsstatens prinsipper. Det legges vekt på at samar-

beidet mellom de to organisasjonene bør være saksorientert. Europarådet og OSSE fokuserer for en stor del på samme områder og utfyller hverandre på en god måte. OSSEs styrke ligger i det preventive diplomati og evnen til å handle hurtig i felten, mens Europarådets styrke først og fremst er arbeid i dybden med juridiske instrumenter og ekspertise for å bidra til langsiktig demokratisk utvikling. OSSE og Europarådet har hatt et særlig godt samarbeid i Kosovo, ikke minst ved gjennomføringen av Sikkerhetsrådets resolusjon 1244. På politisk nivå foregår samarbeidet mellom de to organisasjonene bl.a. gjennom høynivåmøter. På høynivåmøtene i Vaduz og Brussel i 2001 diskuterte man først og fremst kampen mot internasjonal terrorisme, men også utviklingen i Tsjetsjenia, Kosovo, Montenegro, Moldova, Hviterussland, Armenia og Aserbajdsjan.

2.7.3 Samarbeidet med FN

Samarbeidet mellom Europarådet og FN fikk et gjennombrudd i år 2000, da FNs generalsekretær Kofi Annan besøkte Strasbourg. Denne utviklingen har fortsatt i 2001. Europarådet deltok i FNs Generalforsamling (og la bl.a. frem en erklæring om seksuelt misbruk av barn), og på Rasismekonferansen i Durban. Som en følge av terrorangrepene i USA 11. september så man et behov for mer koordinering mellom FN og regionale organisasjoner. Et møte om slikt samarbeid fant sted i New York i desember 2001.

2.7.4 Samarbeidet med frivillige organisasjoner

Europarådet har opp gjennom årene utviklet nære forbindelser med en rekke internasjonale frivillige organisasjoner som er aktive på Europarådets fagområder. Rundt 400 organisasjoner har status som samarbeidsorganisasjoner til Europarådet. Samarbeidet med frivillige organisasjoner er særlig godt utviklet innenfor arbeid med ungdom.

2.8 Europarådets budsjett

2.8.1 Europarådets budsjett for 2001

Europarådets fem store bidragsytere: Frankrike, Italia, Storbritannia, Tyskland og Russland dekker hver 12,8%, eller til sammen 64% av organisasjonens ordinære budsjett. Det ordinære budsjettet var i 2001 på Euro 163.866.000. Norges andel utgjorde Euro 2.261.350,80, eller 1,38% av det ordinære budsjett. Medregnet finansieringen av pensjoner og delavtaler som Norge er med i, utgjorde summen Euro 2.801.475,80.

2.8.2 Norske frivillige bidrag til Europarådet i 2001

Totalt utgjorde norske frivillige bidrag til Europarådet i 2001 NOK 4,0 mill. Bidragene fordelte seg på følgende prosjekter: NOK 1,0 mill. til et program for bekjempelse av korrupsjon i Sørøst-Europa (innenfor Stabilitetspakten), NOK 1,2 mill. til styrking av lokaldemokrati i Sørøst-Europa (innenfor Stabilitetspakten), NOK 140.000 til prosjekter under Europarådets Kulturfond, NOK 74.000 til bidrag til Europarådets Nord-Sør Senter, NOK 200.000 til Europarådets Ungdomsfond, NOK 125.000 til nordisk/baltiske samarbeidsprosjekter, NOK 480.000 til valget i Kosovo, NOK 55.000 til Jugoslavia-programmet, NOK

300.000 til en handlingplan for media i Ukraina, samt NOK 400.000 til diverse mindre prosjekter.

3 Menneskerettigheter og demokratibyggning

3.1 Den europeiske menneskerettskonvensjon

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) og dens protokoller er det viktigste grunnlaget for Europarådets menneskerettighetssarbeid. Konvensjonen ble vedtatt i Roma i 1950 og har siden blitt utvidet med protokoller. Konvensjonen omfatter de grunnleggende menneskerettighetene og har en unik stilling i det europeiske menneskerettighetsvernet, særlig på grunn av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) sin kompetanse til å treffe bindende avgjørelser mot stater som er part i konvensjonen.

Norge er tilsluttet EMK og dens protokoller 1-11 uten forbehold. EMK og de av protokollene som inneholder materielle bestemmelser er inkorporert i norsk lovgivning gjennom menneskerettsloven, og gjelder som norsk lov.

Norge har foreløpig ikke undertegnet protokoll 12 som inneholder et generelt forbud mot diskriminering. Den europeiske menneskerettskonvensjon har siden vedtakelsen inneholdt et forbud mot diskriminering i forhold til de rettigheter som er beskyttet av konvensjonen. Protokoll 12 utvider diskrimineringsforbudet til å gjelde generelt, dvs. også på områder som ikke er regulert av konvensjonen. Protokollens intensjon er å bekjempe ulike former for diskriminering i Europa, herunder rasisme, antisemittisme og fremmedhat. Den er imidlertid blitt kritisert for å være for generell, slik at det er vanskelig å overskue konsekvensene av å tiltre den, at den ikke nevner uttrykkelig at positiv diskriminering er tillatt, og, på generelt plan, at en ikke bør innføre nye rettigheter før Domstolens arbeidssituasjon er bedret. Protokollen ble åpnet for undertegning på Ministerkonferansen i Roma 4. november 2000, og 25 stater undertegnet protokollen. Hvorvidt Norge skal undertegne protokollen er til vurdering.

Protokoll 13 omhandler total avskaffelse av dødsstraff. EMK har allerede regler mot bruk av dødsstraff i Protokoll 6, men denne avskaffer ikke bruk av dødsstraff for forbrytelser begått i krigstid eller der krig truer. Den nye protokoll 13 vil forby bruk av dødsstraff både for forbrytelser begått i fredstid og i krigs- eller konfliktsituasjoner. Protokollen er nylig utarbeidet og ventes vedtatt på Ministermøtet i Vilnius i mai 2002.

Europarådet har i 2001 tatt initiativ til at EU skal tiltre EMK og dens protokoller. Bakgrunnen for dette er utarbeidelsen av EUs charter for fundamentale rettigheter og ønsket om å unngå konflikt mellom dette charteret og EMK. Det er satt ned en gruppe som skal utrede nærmere muligheten for EUs tiltredelse til EMK.

3.2 Den europeiske menneskerettsdomstol

Den europeiske menneskerettsdomstol er det viktigste instrumentet i Europarådets arbeid for menneskerettighetene. Domstolen er opprettet i medhold av EMK. Personer og organisasjoner som mener deres rettigheter

etter konvensjonen er krenket, kan rette en klage om dette til domstolen. Fra november 1998 har Domstolen fungert i sin nåværende form med 41 permanente dommere - én fra hvert medlemsland. Dommere fra de to nyeste medlemslandene Armenia og Aserbajdsjan er foreløpig ikke valgt. Dommerne velges av Parlamentarikerforsamlingen for en seksårs periode med mulighet for gjenvalg.

Domstolens effektivitet er betydelig økt i forhold til det tidligere systemet med én domstol og én kommisjon. Etter to års virksomhet hadde Domstolen avsagt like mange dommer som det tidligere systemet gjorde i løpet av 39 år. I 2001 traff Domstolen 8.989 avgjørelser, hvorav 889 dommer. I disse dommene ble det funnet brudd på EMK i 683 saker, mer enn halvparten av disse (359) mot Italia og en fjerdedel (169) mot Tyrkia.

På tross av økt effektivitet, er imidlertid Domstolen ikke i stand til å holde tritt med det stadig økende antall saker som kommer inn. I løpet av 2001 kom det inn over 31.000 klager, hvorav nær 14.000 ble registrert og dermed vil bli behandlet av Domstolen. Den stadig økende saksmengden har gitt domstolen alvorlige kapasitetsproblemer, og behandlingstiden for saker har økt fra to til tre år, i noen tilfeller også mer. På sikt vil disse problemene gå ut over domstolens troverdighet og prestisje, og de fleste medlemslandene er derfor enige om at man må gjøre noe for å bedre domstolens situasjon. Dette var også tema for ministerkonferansen i november.

En evalueringsgruppe har studert mulige løsninger for domstolen, og forslagene inkluderer tilføring av ressurser samt innføring av en silingsmekanisme. Sistnevnte ville nødvendiggjøre en konvensjonsendring. Rapporten vil bli sendt på høring til ulike grupper, og debatten vil fortsette i 2002. En foreløpig konklusjon er imidlertid at et stort ansvar påligger medlemslandene, som plikter å styrke vernet om menneskerettighetene på nasjonalt nivå, slik at grunnlaget for klagesakene reduseres.

Informasjon om Domstolen finnes på Internett: <http://www.echr.coe.int/>

3.2.1 Noen av sakene som har vært behandlet av domstolen i 2001

Det har kun vært avsagt dom i én sak mot Norge i 2001 (Beck mot Norge), hvor Domstolen fant at Norge hadde krenket EMK. Klageren påsto brudd på EMK art. 6.1 fordi det hadde tatt over syv år å ferdigbehandle straffesaken mot ham. Domstolen la i sin avgjørelse vekt på at saken var meget kompleks og at norske domstoler hadde tatt hensyn til det lange tidsforløpet ved straffeutmålingen.

Norge var også en av de innklagede statene i den såkalte Bankovic-saken, som dreide seg om NATO-landenes bombing av den serbiske radio og tv-stasjonen i Beograd i april 1999. Slektninger av de omkomne og en som selv ble såret innklaget samtlige NATO-land som også er medlem av Europarådet for flere brudd på EMK, blant annet art. 2 (rett til liv) og art. 10 (ytringsfrihet). Saken ble avvist av domstolen i en enstemmig avgjørelse. Begrunnelsen for å avvise saken var at klagerne ikke befant seg under de innklagede statenes jurisdiksjon.

Domstolen avsa i 2001 en dom i saken Kypros mot Tyrkia. Saken gjaldt blant annet etterforskning av savnede personer, gresk-kyprioters tilgang til eiendommer på Nord-Kypros og menneskerettighetssituasjonen for gresk-

kyprioter i Karpas-regionen. EMD fant at Tyrkia hadde brutt EMK på 14 punkter.

3.2.2 Oppfølging av domsbeslutninger i menneskerettsaker

Komitéen av faste representanter har ansvaret for å overvåke at Domstolens avgjørelser etterlevs av medlemslandene. Dette innebærer i hovedtrekk overvåking av (i) at medlemslandene utbetaler eventuelt idømt erstatning, (ii) at de personer det gjelder får innfridd sine rettigheter og (iii) at lignende menneskerettsbrudd ikke gjentar seg, om nødvendig at landets lovgivning endres for å sikre dette.

Komitéen har regelmessige møter for å gjennomgå oppfølgingen av dommer. I de aller fleste tilfeller iverksetter medlemslandene nødvendige tiltak etter at de har fått en dom mot seg, men i et fåtall saker er det nødvendig med aktiv oppfølging fra Komitéen av faste representanter. Av problematiske enkeltsaker i 2001 har komitéen fortsatt å øve innflytelse på Tyrkia i den såkalte Louizidou-saken. Domstolen har funnet at Tyrkia har brutt EMKs bestemmelser om eiendomsrett, ved at greskkyprioten Titina Loizidou har vært forhindret fra å nyte godt av sin eiendom på Nord-Kypros som en følge av den tyrkiske okkupasjonen. Domstolen har tilkjent Loizidou en samlet erstatningssum på i underkant av NOK 7 millioner. Fristen for betaling av summen utløp 28. oktober 1998, og Tyrkia hadde ved årsskiftet 2001 - 2002 ennå ikke betalt. Dersom Tyrkia ikke betaler erstatningssummen vil dette være første gang et land ikke respekterer en dom i domstolen i Strasbourg, noe som vil kunne bidra til å undergrave domstolens status. Fra norsk side har man lagt til grunn at domstolens dommer må respekteres, og de nordiske land samarbeider nært om oppfølgingen av denne saken. Også den forholdsvis nye dommen i saken «Kypros mot Tyrkia» tegner til å bli meget problematisk med hensyn til oppfølging.

I de tilfellene der et land får en rekke dommer mot seg i svært like saker, behandler Komitéen disse sakene samlet og oppfordrer om nødvendig medlemslandet til å foreta strukturelle endringer. Dette gjelder blant annet Italia, som har en rekke brudd på EMK art. 6 på grunn av svært lang behandlingstid i rettssystemet, Tyrkia som har flere dommer mot seg for sikkerhetsstyrkenes bruk av tortur og vold og Tyrkia for brudd på ytringsfriheten. I sistnevnte tilfelle vedtok komitéen i 2001 en resolusjon med oppfordring til Tyrkia om at de planlagte lovreformene snarest mulig gjennomføres, slik at landets lovgivning bringes i samsvar med EMK art. 10.

3.3 Den reviderte europeiske sosialpakt

Norge ratifiserte Den reviderte europeiske sosialpakt den 7. mai 2001. Den reviderte europeiske sosialpakt som ble vedtatt i 1996, er en revisjon og videreutvikling av Den europeiske sosialpakt av 1961. Den inneholder regler og rettslige standarder innenfor områdene arbeidsmarked og arbeidsmiljø, helse- og sosiale spørsmål, samt trygd. Den reviderte sosialpakt er bygget opp slik at den omfatter Den europeiske sosialpakt av 1961 og tilleggsprotokollen av 1988. I tillegg kommer 7 nye artikler.

Sosialpakten er den viktigste sosiale konvensjon i Europarådet. Det revisjonsarbeid som nå er fullført har på en rekke områder tatt hensyn til de grunnleggende sosiale endringer og den utvikling som har funnet sted siden Den europeiske sosialpakt ble utarbeidet i 1961. Ved revisjonen er sosialpakten ajourført og modernisert, samtidig som en del nye sosiale spørsmål og rettigheter er kommet til. Bl.a. er barn og ungdoms rettigheter, likestillingsspørsmål og familiens rettigheter styrket. Nye artikler i Den reviderte europeiske sosialpakt er bl.a. bestemmelser om arbeidstakeres vern ved opphør av arbeidsforhold og arbeidsgivers konkurs, rettigheter for arbeidstakere med familieforpliktelser, vern av arbeidstakerrepresentantene i foretak, sikkerhet mot sosial utestengning og rett til bolig.

Enkelte artikler og paragrafer i Den reviderte sosialpakt krever endring av norsk lovgivning og praksis. Norge har valgt å slutte seg til Den reviderte sosialpakt ved å ratifisere de artikler og paragrafer som allerede oppfylles i norsk lovgivning og praksis. Det ligger innebygget i paktens en forventning om at land som ikke har ratifisert alle artikler i denne fullt ut skal arbeide videre for på sikt også kunne ratifisere disse bestemmelser. Norge har som målsetting å ratifisere også de artikler og paragrafer som ikke ble ratifisert i første omgang.

I forbindelse med revisjonsarbeidet av Den europeiske sosialpakt ble det også utarbeidet en tilleggsprotokoll. Denne etablerer en klageordning der arbeidslivets parter og andre frivillige organisasjoner kan innklage medlemslandene for mangelfull gjennomføring av sine forpliktelser etter sosialpakten. Protokollen trådte i kraft i 1998, og Norge ratifiserte denne protokollen samme år.

For Norge vil rapporteringsplikten følge samme syklus som for sosialpakten av 1961. Første rapport skal innsendes i juni 2003, og inntil det tidspunkt skal Norge fortsatt rapportere i henhold til Sosialpakten av 1961.

I 2001 behandlet Regjeringskomiteén rapportrunde 15 (2) som omfattet Sosialpaktens artikler 7, 11, 14 og 17 samt artikkel 1 og 4 av tilleggsprotokollen av 1988. Rapportperioden var 1997 og 1998. Den uavhengige ekspertkomité (Committee of Social Rights) kritiserte i sine konklusjoner Norge for praktiseringen av artikkel 7 (Retten til vern for barn og ungdom). Kritikken bygget på at det ikke var klare regler som ga ungdom som arbeidet i skoleferien ferie i minst halve skoleferien (artikkel 7 nr. 3).

3.4 Europarådets kommissær for menneskerettigheter

Siden oktober 1999 har Europarådet hatt en egen kommissær for menneskerettigheter. Stillingen innehas for tiden av Alvaro Gil-Robles fra Spania. Menneskerettskommissæren skal bidra til å fremme kunnskap om og respekt for menneskerettighetene i Europarådets medlemsland. Han skal ikke behandle individuelle saker. Kommissærens arbeid innebærer også besøk i medlemslandene, og hans rapporter gir verdifulle innspill for å kunne fastslå hvor problemene ligger og hva slags type tiltak som er hensiktsmessig for å kunne bedre situasjonen. I 2001 besøkte kommissæren Tsjetsjenia, Finland, Slovakia, Norge og Spania.

Informasjon om Europarådets menneskerettighetskommissær finnes på Internett: <http://www.commissioner.coe.int>

3.4.1 **Menneskerettighetskommissærens besøk til Norge**

På invitasjon fra norsk side avla menneskerettighetskommissæren et besøk i Norge i dagene 2.-4. april 2001. Under besøket hadde han samtaler i Utenriksdepartementet, Justisdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet, så vel som med Stortingets ombudsmann for forvaltningen og med representanter for frivillige organisasjoner.

Han avla også besøk ved to fengselsinstitusjoner. Besøket ga ham anledning til å få et godt inntrykk av menneskerettssituasjonen i Norge, både med hensyn til lov og regelverk og anvendelse av disse i praksis. Sentralt under besøket sto gjennomføringen av Regjeringens Handlingsplan for menneskerettigheter og problemstillinger i tilknytning til innsattes rettigheter, flyktninge- og innvandrings spørsmål og spørsmål angående minoriteter, rasisme og diskriminering. I etterkant av besøket ga MR-kommissæren ut en rapport om Norge. Rapporten konkluderer med at menneskerettighetene i Norge generelt sett er godt ivaretatt. Likevel pekes det på områder der rettighetene til visse grupper bør forbedres, dette gjelder særlig for varetektsfanger, ungdomskriminelle og utlendinger, særlig asylsøkere.

3.5 **Beskyttelse av nasjonale minoriteter**

Europarådet gjennomfører et omfattende arbeid for å beskytte nasjonale minoriteter. Sentralt i dette arbeidet er Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter, som trådte i kraft for Norge 1. juli 1999. Konvensjonens hovedformål er å bekjempe diskriminering av nasjonale minoriteter, sørge for at medlemmer av nasjonale minoriteter oppnår reell likestilling i samfunnet, garantere at de har full organisasjons- og ytringsfrihet, samt fremme minoritetenes kultur. Rammekonvensjonen pålegger statene å informere Europarådets generalsekretær om lovgivningsmessige og andre tiltak som er truffet for å iverksette Rammekonvensjonens prinsipper. For å bistå landene i gjennomføringen av konvensjonen, er det satt ned en rådgivende komité bestående av uavhengige eksperter. Norge har for tiden ett medlem i denne komitéen (Asbjørn Eide). Komitéen påbegynte arbeidet med rapporten om Norge i 2001, og vil følge opp dette med besøk til Norge i løpet av våren 2002. Rapporten om Norge vil etter planen bli diskutert i Komitéen for faste representanter høsten 2002.

De rapportene som førte til mest debatt i Komitéen av faste representanter i 2001 var rapportene om Ungarn, Slovakia og Romania. Konklusjonen i alle disse rapportene var at landene hadde gjort mye for å bedre situasjonen for nasjonale minoriteter, men at det fremdeles gjensto en del på viktige områder. Blant annet ble det pekt på språkproblemer og på minoritetenes representasjon i nasjonalforsamlingen. Spesielt ble Roma-folkets situasjon fremhevet som utilfredstillende.

Europarådet er også engasjert i arbeidet med minoritetsspråk. Det foreligger et charter for minoritets- eller regionalspråk, som har til hovedhensikt å fremme bruken av minoritetsspråk eller språk som benyttes i deler av et land. Denne avtalen følges opp ved at landene jevnlig rapporterer om utviklingen, og at en ekspertkomité foretar besøk og utarbeider rapporter. Rapporten om Norge ble behandlet i Komitéen av faste representanter høsten 2001. Konklusjonen i rapporten var meget positiv, og det ble fremhevet at Norge har gjort

mye for å fremme bruk av minoritetsspråk. De punktene der ekspertkomitéen fant grunn til å oppfordre Norge til ytterligere tiltak gjaldt status for kvensk språk og samenes mulighet til å benytte samisk ved domstolene.

Også Europarådets kommissær for menneskerettigheter er opptatt av å beskytte minoritetenes rettigheter og fokuserer mye på dette i sitt arbeid.

Fra finsk side ble det i 2001 tatt initiativ til å opprette et organ for Roma-folket i Europarådssammenheng. Tanken er å lage en felles plattform for Roma-folk, der representanter for denne befolkningsgruppen fra ulike land kan møtes. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som vil arbeide videre med dette forslaget.

Informasjon om Europarådets arbeid for nasjonale minoriteter finnes på Internett: <http://www.humanrights.coe.int/Minorities/Eng/SiteMap.htm>

3.6 Venezia-kommisjonen

Den europeiske kommisjonen for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) ble opprettet i 1990, etter initiativ fra den italienske regjering. Den 31. desember 2001 hadde Venezia-kommisjonen 42 stater med fullt medlemskap, tre med assosiert medlemskap og ti med status som observatør. Fra desember 2001 ble Russland med i kommisjonen som fullt medlem. Etter dette har alle medlemsstater i Europarådet fullt medlemskap i Venezia-kommisjonen. Norge har vært aktivt med fra starten. (Det norske medlemmet er Jan E. Helgesen.)

Kommisjonen ble opprettet for å støtte demokratiseringsprosessen i de sentral- og østeuropeiske land ved å gi juridisk assistanse ved utformingen av grunnlover og andre sentrale lover. Etter hvert er arbeidsområdet blitt utvidet til å omfatte land utenfor Europa (Norge har f.eks. bidratt til finansieringen av samarbeidet med Sør-Afrika.), og også stater i Vest-Europa. I 2001 ga Venezia-kommisjonen assistanse i lovgivningsprosesser i blant andre følgende stater: Albania, Armenia, Aserbajdsjan, Bosnia-Hercegovina, Georgia, Føderale republikk Jugoslavia, Kosovo, Kroatia, Makedonia, Moldovia, Sør-Afrika, Ukraina, Korea, Romania, Slovakia og Sveits. Kommisjonen arbeider dessuten med utredninger og generelle juridiske spørsmål av betydning for utviklingen av demokratiet og rettsstaten. Et viktig prosjekt er å organisere det praktiske samarbeidet mellom medlemsstatenes forfatningsdomstoler/ eller den øverste instans i det vanlige domstolsapparat. Kommisjonen avholder også flere seminarer hvert år (UNIDEM-seminarer).

3.7 Den europeiske torturkomitéen (CPT)

Den europeiske torturkonvensjonen etablerer et kontrollsystem der en undersøkelseskomité, Den europeiske torturkomitéen (CPT), besøker medlemslandene for å undersøke om konvensjonsforpliktelsene etterleves.

Formålet med CPTs besøk er å undersøke behandlingen av personer som er berøvet sin frihet. CPT besøker bl.a. fengsler, politiarrester og psykiatriske institusjoner. Komitéen skal ha ubegrenset adgang til de aktuelle stedene og kan ha fortrolige samtaler med de frihetsberøvede, uten vitner til stede. I

tillegg er CPT i regelmessig dialog med myndighetene i de enkelte medlemsstater.

I 2001 har CPT besøkt bl.a. Russland, Belgia, Makedonia, Storbritannia og Tyrkia.

CPTs internettadresse: www.cpt.coe.int/en/

3.8 Nord/sør-senteret i Lisboa

Norge har vært medlem av Nord/sør-senteret siden opprettelsen i 1991. Formålet med senteret er å øke oppmerksomheten i Europa for spørsmål knyttet til global gjensidig avhengighet og solidaritet mellom landene i nord og sør, i samsvar med Europarådets prinsipper. Virksomheten skjer i form av et fireparts-samarbeid mellom representanter for medlemslandene, parlamentarikere, regionale myndigheter og ikke-statlige organisasjoner, sistnevnte også med representanter utenfor Europa. Norge overtok i 2000 plassen i senterets eksekutivråd etter Finland.

Informasjon om Nord-Sør-senteret finnes på Internett: <http://www.nscentre.org/english/opening.htm>

3.9 Utviklingsbanken

Europarådets utviklingsbank (CEB) deltar i finansiering av prosjekter i medlemslandene ved å yte gunstige lån innenfor prioriterte områder. Dette gjelder prosjekter knyttet til flyktninge- og asylspørsmål, små og mellomstore bedrifter, utbygging innenfor sosialektoren og helsevesenet, sosial boligbygging og støtte til ofre for miljøkatastrofer. En stadig større andel av bankens låneportefølje blir benyttet til prosjekter i sentral- og østeuropeiske medlemsland. Banken deltar aktivt i samarbeidet innen Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Banken omfatter 35 medlemsland.

Ledelsen i banken tok i 1999 initiativ til en kapitalutvidelse. Kapitalutvidelsen ble gjennomført i 2001. For de stater som ikke hadde sluttet seg til kapitalutvidelsen innen den opprinnelige fristen, ble det gitt anledning til å slutte seg til innen 30. april 2002. Stortinget har gitt sitt samtykke til norsk tilslutning til kapitalutvidelsen, kfr. St. prp. nr. 1 (2001-2002) og Stortingsvedtak av 5. desember 2001, romertallsvedtak VIII.

Informasjon om Europarådets utviklingsbank finnes på Internett: <http://www.coe.int/ceb/>

4 Avsluttende vurderinger

Det stilles strenge krav til land som ønsker medlemskap i Europarådet, og organisasjonen har i så måte stått overfor vanskelige avveininger de siste årene. På den ene side står hensynet til å opprettholde Europarådets demokratiske normer, og på den annen side ønsket om å trekke nye land med i organisasjonen. Den største utfordringen for organisasjonen i årene som kommer vil være å sikre at medlemslandene fullt ut respekterer de grunnverdier som organisasjonen er bygget på. Regjeringen vil derfor gi prioritet til Europarådets ulike kontrollmekanismer.

Den ustabile situasjonen på Balkan og i Kaukasus illustrerer at de oppgavene som lå til grunn for Europarådets opprettelse fortsatt er høyst aktuelle. Organisasjonen engasjerer seg i betydelig grad for å øve innflytelse hos myndigheter og andre politiske krefter for å få slutt på overgrep mot sivile og sikre respekt for internasjonale menneskerettskonvensjoner og humanitærrettslige instrumenter.

Europarådet opplever i dag økende avstand mellom krav til organisasjonens virksomhet og de ressurser som stilles til rådighet av medlemslandene. Dette gjelder særlig for Den europeiske menneskerettsdomstol, selve bærebjelken i Europarådets apparat for beskyttelse av menneskerettighetene, men også for organisasjonens arbeid for demokratibyggning i bred forstand. Regjeringen legger stor vekt på domstolens ressursituasjon samtidig som den er opptatt av at primæransvaret ligger hos medlemslandene selv. En bedring av menneskerettighetssituasjonen i landene vil redusere antall saker som kommer for domstolen.

Europarådets kanskje viktigste fortrinn i forhold til andre internasjonale organisasjoner er rådets unike faglige kompetanse når det gjelder det langsiktige arbeidet for å skape stabile demokratiske institusjoner, minimumsstandarder og rettslig forutsigbarhet innen organisasjonens hovedområder. Europarådets demokratibyggende aktiviteter utfyller således det arbeidet som utføres av andre internasjonale organisasjoner, særlig OSSE, EU og FN. Regjeringen er tilfreds med at Europarådet i løpet av de siste årene har vist evne til omstilling og omprioritering for å møte de store utfordringer som følge av uroen på Balkan, i første rekke Kosovo-konflikten.

I likhet med andre organisasjoner må også Europarådet forholde seg til endringer i det all-europeiske samarbeidet, og i rollefordelingen mellom de ulike europeiske organisasjonene. Den forestående utvidelsen av EU, og EUs mer aktive utenrikspolitikk er et element som vil ha betydning i denne forbindelse. Når et flertall av Europarådets medlemsland om få år også må forventes å være medlem av EU, vil dette stille nye krav til organisasjonens rolle som ivaretager av sentrale felleseuropeiske verdier på hele det europeiske kontinent. På norsk side bør man forberede seg på at denne diskusjonen vil komme, ikke minst i lys av at Norge har formannskapet i Europarådet i 2004, og da må være rede til å ta stilling til viktige problemstillinger i utviklingen av organisasjonen.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 26. april 2002 om Norges deltakelse i Europarådet i 2001 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Det mellomstatlige arbeidet

I tillegg til arbeidet i Europarådets faste institusjoner, pågår det et omfattende arbeid i ekspertkomitéer der statene er representert ved fagpersoner. Europarådet har for tiden en rekke faste styrings- og ekspertkomitéer, og dessuten omkring 200 ad hoc-komitéer med ulik varighet. De rådgivende organ i styringskomitéene kalles byrå. Norge er representert i flertallet av disse, som oftest ved representanter fra fagdepartementene og deres underliggende instanser.

1 Menneskerettigheter og likestilling

1.1 Menneskerettigheter

Det mellomstatlige arbeidet innenfor menneskerettighetsområdet foregår hovedsakelig i styringskomitéen for menneskerettigheter (CDDH) med undergrupper. Styringskomitéens og undergruppenes arbeid i 2001 har i stor grad vært knyttet til oppfølgingen av resolusjonene fra ministerkonferansen som ble avholdt i november 2000. Gjennom en arbeidsgruppe (CDDH-GDR) har styringskomitéen analysert og kommet med forslag til tiltak som kan bedre Den europeiske menneskerettsdomstolens arbeidssituasjon.

Ekspertkomitéen for videreutvikling av menneskerettighetene (DH-DEV) har i 2001 utarbeidet et forslag til tilleggsprotokoll til Den europeiske menneskerettskonvensjon som forbyr dødsstraff, også for handlinger begått i krigstid eller under krigstrussel. Protokollutkastet er godkjent av CDDH og forventes å bli vedtatt av Ministerkomitéen i begynnelsen av 2002 (Se forøvrig hoveddelen kap. 3.1)

Ekspertkomitéen for prosessuelle spørsmål (DH-PR) har i stor grad arbeidet med å kartlegge og diskutere nasjonale mekanismer for å forhindre og kompensere for brudd på EMK.

Spesialistkomitéen for offentlighet (DH-S-AC) har ferdigstilt et forslag til en rekommandasjon om offentlighet i forvaltningen. Utkastet inneholder en rekke grunnleggende prinsipper, og må ses på som en god videreutvikling i forhold til rekommandasjonen fra 1981. Rekommandasjonen ble godkjent av styringskomitéen i november, og forventes å bli endelig vedtatt av Ministerkomitéen i begynnelsen av 2002.

På sitt møte i november opprettet CDDH to nye undergrupper. En arbeidsgruppe skal vurdere de menneskerettslige sidene av kampen mot terrorisme og utarbeide retningslinjer om dette (DH-S-TER). Gruppen har allerede utarbeidet en interimrapport. Utgangspunktet er at det er nødvendig med effektive tiltak mot terrorisme, og at plikten til å iverksette slike tiltak også følger av EMK artikkel 2 (retten til liv). Likevel må statene sørge for at tiltakene ikke anvendes vilkårlig, at de skal være gjenstand for rettslig overprøving og at tiltak ikke må iverksettes på en diskriminerende eller rasistisk måte.

Den andre undergruppen skal utarbeide en analyse over de rettslige og tekniske hindringer for at EU skal kunne tiltre EMK (GT-DH-EU).

1.2 Likestilling

Styringskomitéen for likestilling (CDEG) har integrering av likestilling i resten av Europarådets virksomhet som en sentral oppgave. Europarådet har ligget i forkant internasjonalt med sitt arbeid for å utvikle metoder for likestilling på alle fagområder, og har bl.a. utarbeidet sentrale dokumenter om strømningforming som metode.

Et sentralt spørsmål i komitéens arbeide har vært bekjempelse av vold mot kvinner og alle former for seksuell utnyttelse. Et forslag til Rekommandasjon om tiltak mot handel med kvinner for seksuell utbytting er utarbeidet av CDEG i et nært samarbeid med en rekke komitéer. Oppfølging av en resolusjon om samme tema, vedtatt av Ministerkomitéen i mai 2000, står sentralt i komitéens arbeid. Generalsekretæren har fremskaffet midler for CDEG til å utrede spørsmålet om hensiktsmessigheten av å utarbeide utkast til en europeisk konvensjon om «trafficking in human beings». Et forslag til resolusjon om vold mot kvinner forventes vedtatt av Ministerkomitéen i 2002.

Makedonia har invitert til et ministermøte som vil finne sted 20.-21. juni 2002 i Skopje. Temaet vil være «Democratisation, conflict prevention and peace building: the perspectives and roles of women». Europarådet arrangerte høsten 2001 en forkonferanse med deltakelse fra en rekke kvinneorganisasjoner og forskere som har vært aktive i forhold til kvinners rolle når det gjelder fredskapende og konfliktforebyggende arbeid.

Informasjon om Europarådets likestillingsarbeid finnes nå på Internett: <http://www.humanrights.coe.int/Equality>

2 Juridisk samarbeid

2.1 Sivilrettslig samarbeid

Styringskomitéen for rettslig samarbeid (CDCJ) behandler saker på det sivilrettslige området. Norge var innvalgt i styringskomitéens byrå for perioden 2000-2001 og er gjenvalgt for perioden 2002-2003.

Under styringskomitéen er det særskilte ekspertkomitéer for områdene rettspleie (CJ-EJ), informasjonsteknologi og jus (CJ-IT), personvern (CJ-PD), forvaltningsrett (CJ-DA), familierett (CJ-FA) og statsborgerskapsspørsmål (CJ-NA). Dessuten har den tverrfaglige arbeidsgruppen mot korrupsjon (GMC), oppnevnt direkte av Ministerkomitéen, behandlet privatrettslige, forvaltningsrettslige og strafferettslige sider ved korrupsjon, jf. under 2.2. Norge er representert i alle disse ekspertkomitéene samt i enkelte av undergruppene. Norge deltar videre i arbeidet i det konsultative råd for europeiske dommere (CCJE).

Arbeidsfeltet innenfor sivilrettslig samarbeid er bredt. Det arbeides med å utforme et rettslig instrument for å fremme en effektiv rettspleie i lys av rettssikkerhetsgarantiene i EMK. Det arbeides med spørsmål om megling og alternativ konfliktløsning i tvister og med en handlingsplan for å bistå stater med å organisere fritt rettsråd. Ministerkomitéen har vedtatt en tilleggsprotokoll til europarådskonvensjonen om formidling av søknader om rettshjelp (ETS no. 92). Det er likeledes vedtatt - etter samarbeid med EU-kommisjonen - en konvensjon om informasjon og rettslig samarbeid om informasjonssamfunnstjenester. En rekommandasjon om alternativ konfliktløsning i tvister

mellom forvaltningsorganer og private er også vedtatt. Ekspertkomitéen for familierett (CJ-FA) har oversendt et utkast til konvensjon om kontakt med barn for sluttbehandling i Ministerkomitéen. Konvensjonsutkastet går ikke så langt som ønskelig fra norsk side i å legge vekt på hensynet til barnets beste. Spørsmål om statsløshet i tilfelle av statssuksesjon og om vilkår for erverv og tap av statsborgerskap er under overveielse.

Den 24. europeiske justisministerkonferansen ble avholdt i Moskva 3.-5. oktober 2001. Den norske delegasjonen ble ledet av Justisministeren. Som følge av terrorangrepet 11. september ble den planlagte dagsorden for konferansen lagt om. På bakgrunn av en bred debatt mellom justisministrene tar Europarådet opp arbeid mot terrorisme i en egen komité (GMT). Justisministerkonferansen behandlet også spørsmål om gjennomføring av lange fengselsstraffer og om effektiv gjennomføring av sivile rettsavgjørelser.

CDCJ med underkomitéer vil i 2002 måtte begrense sitt arbeid av hensyn til Europarådets budsjettssituasjon.

2.2 Strafferettslig samarbeid

Ministerkomitéen vedtok 8. november 2001 en konvensjon om IKT-kriminalitet. Konvensjonen ble undertegnet av Norge 23. november 2001, og er pr. 6. februar 2002 undertegnet av i alt 32 stater, herunder USA, Canada, Japan og Sør-Afrika, alle «ikke-medlemsland» i Europarådet.

Ministerkomitéen vedtok samme dag en ny tilleggsprotokoll til konvensjonen om gjensidig bistand i straffesaker. Tilleggsprotokollen ble undertegnet av Norge samme dag, og er pr. 6. februar 2002 undertegnet av i alt 18 stater.

Ministerkomitéen vedtok i tillegg en rekke rekommandasjoner, bl.a. om seksuell utnyttning av barn. Fylkesmann Ann Kristin Olsen ledet arbeidsgruppen som utarbeidet utkastet til denne rekommandasjonen.

Norge deltar for tiden i følgende ekspertkomitéer under Styringskomitéen for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker (CDCP): En multidisiplinær arbeidsgruppe mot terrorisme (GMT), en ekspertkomité som arbeider med en tilleggsprotokoll til konvensjonen om IKT-kriminalitet om rasistisk og fremmedfiendtlig materiale (PC-RX), en ekspertkomité som arbeider med organisert kriminalitet (PC-CO), og en ekspertkomité som overvåker gjennomføringen og praktiseringen av konvensjoner utarbeidet i regi av styringskomitéen (PC-OC).

Den multidisiplinære arbeidsgruppen mot korrupsjon (GMC) godkjente et utkast til en rekommandasjon om finansiering av politiske partier.

2.3 Folkerett

Europarådets *ad-hoc* komité for rådgivere i folkerett (CAHDI), som er et forum for meningsutveksling om aktuelle folkerettslige emner, møtes to ganger årlig. Komitéen utarbeider ikke utkast til konvensjoner, men har de siste årene utvidet sitt arbeidsfelt ved å fremlegge visse skriftlige arbeider i samarbeid med andre. I tillegg evaluerer CAHDI konvensjoner innenfor sitt ansvarsområde.

CAHDI har de siste årene blant annet behandlet spørsmål som ble aktualisert ved oppløsningen av Sovjetunionen, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia, herunder europeiske staters praksis når det gjelder statssuksesjon. Krigsforbryterdomstolene for Rwanda og Det tidligere Jugoslavia, samt opprettelsen av Den internasjonale straffedomstol har vært gjennomgangstemaer. Det

samme gjelder diskusjonene om pågående prosesser innenfor Den internasjonale humanitærrett.

CAHDI befatter seg med mange emner som behandles av FNs Folkerettskommisjon (ILC) og videreutviklet i 2001 dialogen med ILC, herunder om statsansvar for handlinger i strid med folkeretten. Videre har CAHDI gjennomgått ILCs rapport fra dens 53. sesjon i 2001 i sin helhet.

CAHDI påtok seg i 1998 en observatørrolle for reservasjoner til multilaterale konvensjoner. Dette emnet er blitt et fast dagsordenpunkt.

Norge tillegger arbeidet i CAHDI stor betydning. Utviklingen mot å utvide komitéens virkeområde bl.a. med hensyn til mer substansielle drøftelser støttes fullt ut. Den tiltagende dialogen med FNs Folkerettskommisjon er positiv.

Informasjon om Europarådets folkerettslige samarbeid finnes også på Internett: <http://www.coe.int/T/E/Legalaffairs/Legalco-operation/>

3 Sosiale spørsmål

3.1 Sosial samhörighet og sosialpolitikk

Den europeiske komité for sosial samhörighet (CDCS) har sosialpolitikk i vid forstand som sitt arbeidsområde. Komitéen koordinerer arbeidet i en rekke grupper og komitéer som behandler spørsmål knyttet til trygd, eldre, omsorgstrengende sosiale tjenester, barn og familier, sysselsetting og bolig.

Arbeidet i ekspertgruppen for tilgjengelighet til sosiale ytelser, sosiale tjenester, samt trygdeytelser (CS-PS) ble avsluttet i 2001 med en rapport til CDCS. Konklusjonen er at CDCS samordner resultatene fra ekspertgruppens arbeid med arbeidet i de øvrige ekspertgruppene på det sosialpolitiske området. Dette vil danne grunnlag for videre aktiviteter i 2002.

Ekspertkomitéen for koordineringsinstrumenter på trygdeområdet (CS-CR) skal vurdere tolkningssspørsmål og andre saker av administrativ art i forhold til Europarådets koordineringsinstrumenter på trygdeområdet (trygdekonvensjonen, de to midlertidige trygdeavtaler, samt forsorgs- og sykehjelpkonvensjonen). Videre skal komitéen på ulike måter fremme arbeidet med ratifikasjon av disse koordineringsinstrumentene. I 2001 avsluttet CS-CR sitt arbeid med en håndbok for den europeiske konvensjon om forsorgs- og sykehjelp. Denne er oversendt Ministerkomitéens sekretariat.

Norge ønsker å styrke menneskerettighetene til personer med funksjonshemninger gjennom sin deltakelse i Europarådet, og arbeider for at politikk for funksjonshemmede skal integreres i alle relevante komitéer i Europarådet. Arbeidet skjer gjennom komitéen for rehabilitering og integrering av personer med funksjonshemninger (CD-P-RR).

Norge deltar i en ekspertgruppe som skal kartlegge og komme med forslag til tiltak for funksjonshemmede som har store og sammensatte behov for hjelp og assistanse (P-RR-COLD). Dette arbeidet vil bli en del av forberedelsene til Ministerkonferansen i Spania 2003. Ministerkonferansen skal behandle forslag til forbedringer av livskvalitet for funksjonshemmede og utviklingen av en politikk som skal fremme full deltakelse i samfunnslivet. Norge deltar i forberedelsene i en ad hoc ekspertgruppe.

Norge har deltatt i en ekspertgruppe som har fremlagt en rapport om vold og overgrep mot funksjonshemmede. Norge arbeidet aktivt for en resolusjon som ble vedtatt av Ministerkomitéen i oktober 2001. Resolusjonen går inn for fullt borgerskap for personer med funksjonshemning gjennom bruk av inkluderende ny teknologi.

3.2 Tilgang til sosiale rettigheter.

Europarådets direktorat for sosial samhörighet har gjennomfört et program, «Access to Social Rights», i perioden juni 1999 - desember 2001. Under dette programmet ble tre ekspertgrupper oppnevnt for å arbeide med temaene; «tilgang til bolig», «tilgang til arbeid» og «tilgang til sosial trygghet». Retningslinjer for disse temaene vil i 2002 bli presentert på en større konferanse og utgitt som anbefalinger fra Ministerkomitéen.

I programmet «Access to Housing for Vulnerable Categories of Persons» har Norge bidratt ved å låne ut en nasjonal ekspert til sekretariatet i Strasbourg. En rekke boligprosjekter er nå i gang under bl. a. Stabilitetspakten og i samarbeid med Europarådets utviklingsbank. Et nytt boligprogram vil bli startet i 2002.

3.3 Offentlig helse

Europarådets helsekomité (CDSF) arbeider bredt for menneskerettigheter og etiske spørsmål i helsetjenesten. Målsettingen er å ta opp områder som angår helsetjenesten og som kan være til praktisk nytte for helsearbeidere og befolkningen i møte med helseinstitusjoner.

De nordiske land samarbeider godt i helsekomitéen. På initiativ fra Danmark ble det på WHO's Regionalkomitémøte i Madrid i september vedtatt en resolusjon for å unngå dobbeltarbeid mellom WHO og Europarådet på helseområdet. I tillegg inngikk sekretariatene i WHO, Europarådet og EU en samarbeidsavtale der man på prinsipielt grunnlag fordelte en del oppgaver og gikk inn for et nærmere samarbeid. Eksempelvis har EU blant annet tatt i bruk Europarådets retningslinjer for blodtransfusjoner.

Den 7. konferanse for helseministrene i Europarådet vil bli arrangert i Oslo 12-13. juni 2003. Tittelen er «Health, Dignity and Human Rights». Arbeidet i planleggingskomitéen, som ledes av Norge, er godt i gang. I forlengelsen av ministerkonferansen vil det bli avholdt en jubileumskonferanse i Bergen i anledning 400-års jubileet for den offentlige helsetjenesten, med WHO's generaldirektør Gro Harlem Brundtland som hovedinnleder.

I arbeidet med individets rolle og påvirkning på helsetjenesten er rekommandasjonen om behovet for helsetjenester for svake grupper vedtatt av Ministerkomitéen. Likeså foreligger et resolusjonsforslag om lindrende behandling.

Helsekomitéen har lang erfaring med å utarbeide europeiske retningslinjer for kvalitet på blodprodukter og organisering av blodbanktjenesten. Det legges særlig vekt på å få med de nye medlemsland i Øst-Europa. Norge deltar i dette arbeidet. En veiledning i kvalitet på blodprodukter oppdateres årlig. Dette er et stort arbeid som sikrer kvaliteten på transfusjoner i Europa. Helsekomitéen har også en ekspertkomité for kvalitet på organtransplantasjoner, og en eksperkomité som ser på organiseringen av denne tjenesten. Norge deltar i sistnevnte komité. En gruppe som er sammensatt av medlemmer fra Helsekomitéen og Bioetikk-komitéen (CDBI) arbeider med spørsmål

angående xenotransplantasjon (transplantasjon av dyreorganer) (se pkt. 3.5). Ministerkomitéen har godkjent en rekommandasjon om metode for utarbeidelse av veiledning for beste medisinske praksis. Norge deltar videre i arbeidet med datateknologiens påvirkning på helsetjenester. En annen ekspertkomité ser på medias innvirkning på helsen.

Fra 1. januar 2002 er den fjerde utgaven av Den europeiske farmakopé gjort gjeldende i Norge sammen med Norske legemiddelstandarder 2002, og det er innført 90 nye og 172 reviderte standarder. Farmakopeen inneholder krav til legemiddelsubstanser, legemiddelformer, særskilte biologiske preparater, analysemetoder og generelle bestemmelser vedrørende legemidlenes kvalitet. Norge deltok i 12 ekspertgrupper under Den europeiske farmakopékommisjonen og ledet gruppen for sera og vaksiner.

Ekspertkomitéen for kosmetiske produkter har som overordnet mål å undersøke og overvåke potensielle bivirkninger ved bruk av kosmetiske produkter og deres ingredienser. Saksfeltet i 2001 omfattet produkter som har grenseflate mot legemidler og næringsmidler, bruk av plantepreparater i produktene, samt begrepet naturkosmetikk. Man arbeidet videre med problemstillinger knyttet til forekomst av potensielt betenkelige plantestoffer i produktene, med bruk av stoffer som er aktive ingredienser i både kosmetikk og legemidler, registrering av bivirkninger og sikkerhet ved tatoveringsfarger. Komitéens nære kontakt med EU-systemet gir Norge mulighet for innflyelse på viderutviklingen av kosmetikkdirektivet. Norge hadde formannskapet i gruppen i 2001.

Ekspertkomitéen for farmasøytiske spørsmål (PS-S-PH) har som sentrale oppgaver informasjonsutveksling og harmonisering av regelverksutformingen, spesielt for de områder som ikke reguleres i EU/EØS-avtalen, og da spesielt apotekfarmasi. I 2001 har temaene bl.a. vært legemiddelforsyning i sykehus, generiske legemidler, salg av legemidler over Internett, samt egenmedisinering.

3.4 Kampen mot narkotikamisbruk

Pompidougruppen er Europarådets samarbeidsgruppe for narkotikas spørsmål på ministernivå. Gruppens formål er å bekjempe narkotikaproblemer i Europa med vekt på reduksjon av både tilførsel og etterspørsel av narkotika. Ved utarbeidelsen av programmet legges det vekt på å unngå overlapping med andre regionale og internasjonale organisasjoner, herunder EU. Det samarbeides aktivt med EUs Narkotikaovervåkingssenter i Lisboa (EMCDDA). Nytt ministermøte vil bli holdt i 2003.

Norge anser Pompidougruppen som et viktig forum for informasjonsutveksling og samarbeid om tiltak på tvers av profesjons- og etatsgrenser. Norge har, innenfor Pompidougruppens rammer, initiert et omfattende etterutdanningsprogram for personell som arbeider med rusmiddelproblematikk i de sentral- og østeuropeiske landene. Programmet ble avsluttet i 2001, og er evaluert som vellykket.

3.5 Bioetikk

Styringskomitéen for bioetikk (CDBI) arbeider bl. a. med protokoller til konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin. En protokoll om transplantasjon av vev og organer fra mennesker ble vedtatt av Ministerkomitéen i 2001, og åpnet for undertegning 24. januar 2002. Utkast til protokoll om fors-

kning på fødte mennesker ble sendt på nasjonal høring i 2001 med frist 1. mars 2002. Utkast til protokoller om genetiske tester og beskyttelse av det befruktede egg og foster har vært drøftet. Et utkast til retningslinjer for bruk av biologisk materiale og personopplysninger (biobanker) er også under arbeid.

I samarbeid med helsekomiteén (CDSP) arbeider komiteén med retningslinjer knyttet til overføring av levende biologisk materiale fra dyr til mennesker (xenotransplantasjoner) (se pkt. 3.3). Fra norsk side har det vært fremhevet at det for tiden ikke er mulig å forutsi verken muligheter for eller omfang av nye sykdommer hos mennesker som kan oppstå som følge av smittespredning ved xenotransplantasjoner. Norge ønsker derfor å legge et føre-var prinsipp til grunn. Effektiv regulering av xenotransplantasjoner bør skje på globalt nivå. Det bør etter norsk syn også være et internasjonalt fond som er ansvarlig for eventuelle erstatninger for skader i andre land som følge av sykdomsutbrudd pga smitte fra xenotransplantasjoner.

Informasjon om Europarådets arbeid med sosiale spørsmål finnes på Internett: <http://www.coe.int/T/E/Socialcohesion/>

4 Innvandrings- og flyktnings spørsmål

Norge er representert i ekspertkomiteén om statsborgerskap (CJ-NA). Komiteén har utarbeidet Europeisk konvensjon om statsborgerskap som ble ferdigstilt i 1997. Det arbeides nå videre med statsborgerspørsmål som ikke reguleres detaljert i konvensjonen. I 2001 ble det arbeidet med et utkast til rapport om vilkår for erverv og tap av statsborgerskap. En studie over behovet for et tilleggsinstrument til konvensjonen om statsløshet i forbindelse med statssuksesjon ble ferdigstilt og forelagt styringskomiteén for juridisk samarbeid (CDCJ). Ekspertkomiteén utarbeidet kommentar til CDCJ om Parlamentarikerforsamlingens rekommandasjon nr. 1443 (2001) om adopsjon og barns rettigheter, og nr. 1500 (2001) om immigranternes deltagelse i det politiske liv. Den andre europeiske konferanse om statsborgerskap ble avholdt i 2001, og den tredje er berammet til år 2003.

Norge er representert i CAHAR, en ad-hoc ekspertgruppe om rettslige aspekter ved territorielt asyl, flyktninger og statsløse personer. CAHAR vedtok et utkast til anbefaling vedrørende beskyttelse til personer som har behov for internasjonal beskyttelse, men som faller utenfor flyktningskonvensjonen («subsidiary protection»). Anbefalingen ble vedtatt av Ministerkomiteén i november 2001. Spørsmålet om minimumsstandarder vedrørende forvaring av asylsøkere og definisjon av «medlemskap i en spesiell sosial gruppe» i henhold til flyktningskonvensjonen art. 1 A var tema i 2001, og vil fortsette å være det i 2002.

Arbeidet med innvandrings- og migrasjonsspørsmål blir ledet av styringskomiteén for migrasjon (CDMG). Det ble bl.a. arbeidet med forberedelsene til en ministerkonferanse på migrasjon som skal avholdes i 2002, og en rekommandasjon om den legale situasjonen for personer som har fått familiegjenforening ble oversendt Ministerkomiteén.

Norge har deltatt i ekspertkomiteén for innvandreres rettslige status (MG-ST) som skal forberede felles retningslinjer for innvandreres oppholdsstatus og andre rettigheter. Norge deltar videre i ekspertkomiteén for integrasjon av samfunnsrelasjoner (MG-IN).

Norge har ett medlem i ekspertkomitéen for kamp mot rasisme og intoleranse (ECRI). Komitéen har til nå konsentrert seg om å lage en utredning om grunnleggende prinsipper for bekjempelse av rasisme og diskriminering, i tillegg til at den utarbeider generelle og landspesifikke anbefalinger om rasisme og intoleranse til alle medlemslandene i Europarådet. Kommisjonens mandat utløper 31.12.2002.

5 Barn og ungdom

5.1 Barnepolitisk samarbeid

Det barnepolitiske samarbeidet er underlagt styringskomitéen for sosial samholdighet (CDCS). I 2001 ble det etablert en ekspertkomité, Forum for barn og familier, for et nærmere samarbeid om barnas og familienes livssituasjon. Norge har bidratt til dette arbeidet, bl.a. ved å stille en saksbehandler til rådighet for Europarådet. Arbeidet i Forum for barn og familier er en videreføring og utvidelse av Europarådets barneprogram, som ble avsluttet i 2000. Forum for barn og familier har satt ned tre arbeidsgrupper, en om barn, demokrati og deltakelse i samfunnet, en om barn med spesielle omsorgsbehov og en for å utarbeide en rekommandasjon om barnehager (Child Day Care). Den sistnevnte arbeidsgruppen ledes av Norge. Forumet er også engasjert i arbeidet mot kommersiell seksuell utnyttning av barn og har bidratt til utformingen av Europarådets innspill til FNs generalforsamlings spesialsesjon om barn.

5.2 Ungdomspolitisk samarbeid

Det er utviklet et nært samarbeid mellom Europarådets medlemsstater, frivillige internasjonale ungdomsorganisasjoner, nasjonale ungdomsråd i medlemslandene og andre grupper som arbeider med ungdomsspørsmål. Samarbeidet mellom medlemslandene ivaretas i første rekke gjennom styringskomitéen for ungdomsspørsmål (CDEJ), som omfatter alle de 48 landene som har sluttet seg til Europarådets kulturkonvensjon. De ikke-statlige organisasjonene og ungdomspolitiske partnere har en egen rådgivende komité. Hovedprioriteringene for samarbeidet legges av komitéene i fellesskap. Det ungdomspolitiske samarbeidet har i 2001 vært konsentrert om fire hovedprioriteter: Deltakelse av barn og ungdom i samfunnslivet, utdanning og opplæring utenfor det organiserte utdanningssystemet, menneskerettigheter, samt tiltak overfor barn og ungdom i Sørøst Europa.

Innenfor det ungdomspolitiske samarbeidet forvaltes betydelige ressurser gjennom de operative organene, ungdomssentrene i Strasbourg og Budapest og Det europeiske ungdomsfondet. Ungdomssentrene tilbyr muligheter for kursvirksomhet i regi av de frivillige organisasjonene. Dessuten gjennomføres en betydelig opplæringsvirksomhet av ledere og tillitsvalgte. Det europeiske ungdomsfondet gir støtte til ulike aktiviteter og prosjekter på barne- og ungdomsområdet. Det har blant annet blitt gitt støtte til et betydelig antall prosjekter i Sørøst-Europa. Europarådet vil i 2002 avholde en ministerkonferanse for statsråder med ansvar for ungdomspolitik i Tessaloniki, Hellas. Konferansen vil diskutere situasjonen for ungdom i Balkanregionen og fremtidige prioriteringer for Europarådet på ungdomsområdet.

6 Kultur, medier, idrett

6.1 Kultur

Styringskomitéen for kultur og utdanning (CDCC) har vært et overordnet organ for fire spesialkomitéer: Kulturkomitéen, Kulturarvskomiteen, Utdanningskomitéen og Komiteen for høyere utdanning og forskning. CDCC har hatt ansvaret for forvaltningen av Europarådets Kulturfond, og en sentral oppgave har vært å fremme forslag til prioriteringer og budsjett før dette oversendes til Ministerkomitéen for endelig vedtak. 48 land har undertegnet Kulturkonvensjonen og har dermed deltatt i CDCC. En viktig oppgave for CDCC og dets fire spesialkomitéer har vært integrering av de mange landene som nylig har undertegnet Kulturkonvensjonen, i det all-europeiske kultur- og utdanningssamarbeidet. På CDCCs plenarmøte i 2001 var de tre hovedtemaene for debatt: program og prioriteringer for 2002 og fremover, kulturelt mangfold som tverrgående innsatsområde og reorganiseringen av CDCC og spesialkomitéene.

Spørsmålet om reorganisering av CDCC og dets spesialkomitéer har vært drøftet siden den såkalte «Komitéen av vise personer» avga sin rapport om behov for strukturendringer og effektivisering av Europarådet generelt. 21. november 2001 vedtok Ministerkomitéen å omgjøre CDCC og dets fire spesialkomitéer til fire nye styringskomitéer f.o.m. 1. januar 2002; henholdsvis for kultur, kulturarv, utdanning, og høyere utdanning og forskning. Ministerkomitéen vedtok også å inkorporere Europarådets Kulturfond i Europarådets ordinære budsjett, samt at CDCC's tidligere koordineringsfunksjoner skal ivaretas av generalsekretæren og generaldirektorat 4 i samarbeid med Stedfortrederkomitéens rapportørgruppe for kultur.

En viktig oppgave i Kulturkomitéen er gjennomgang av medlemslandenes kulturpolitikk. I 2001 ble Armenias kulturpolitikk gjennomgått. Siktemålet er at flest mulig medlemsland gjennomgår en slik analyse. Komiteen har videre ansvaret for utviklingen av en felles europeisk politikk for anvendelse av ny informasjonsteknologi på kulturområdet. Prosjektet har resultert i retningslinjer for kulturarbeid i informasjonssamfunnet, og det ble arrangert en avsluttende konferanse i Strasbourg høsten 2001. Ved siden av arbeidet med kulturelt mangfold, har virksomheten knyttet til Sørøst-Europa og Kaukasusområdet fortsatt høy prioritet. Vedtaket om å omorganisere kulturkomitéen fra spesialkomité til styringskomité vil effektueres i 2002.

6.2 Medier

Styringskomitéen for mediespørsmål (CDMM) behandler internasjonale mediespørsmål. Fra og med 2001 omfatter den: ekspertgruppen for ytringsfrihet og andre fundamentale rettigheter (MM-S-FR), ekspertgruppen for online tjenester og demokrati (MM-S-OD), ekspertgruppen for demokratiske og sosiale konsekvenser av digital kringkasting (MM-S-DB), rådgivende panel for mediemangfold (AP-MD), rådgivende panel for konvergens (AP-CV) og rådgivende panel for immaterielle rettigheter (AP-IP). Norge deltar i to ekspertgrupper og ett rådgivende panel.

CDMM har de siste årene i særlig grad vært opptatt av å medvirke til utviklingen av en fri og uavhengig mediesektor i Sentral- og Øst-Europa. Dette arbeidet foregår dels gjennom utarbeiding av standarder for lovverk for ytringsfrihet og medienes rammevilkår gjennom legale instrumenter, dels

gjennom praktiske tiltak for å sikre utvikling av og opplæring i disse standardene. Disse tiltakene skjer innenfor Europarådets arbeid med Stabilitetspakten for Sørøst-Europa og er rettet mot dommere, myndigheter, medieselskap og journalister. Andre viktige områder for CDMM er utveksling av informasjon om de pågående WTO/GATS-forhandlinger om audiovisuelle tjenester, samt å følge den teknologiske utvikling på medieområdet, herunder konsekvenser av digitalisering og konvergensutvikling.

Ekspertgruppen for ytringsfrihet og andre grunnleggende rettigheter (MM-S-FR) har som mandat å vurdere avveining av ytringsfrihet (EMK art. 10) mot andre fundamentale rettigheter som privatlivets fred (EMK art. 8) og retten til rettferdig rettergang (EMK art. 6). Gruppen ferdigstilte en rekommandasjon og en deklarasjon om formidling av informasjon gjennom mediene i forbindelse med straffesaker og en deklarasjon om frihet for politisk debatt i mediene.

Ekspertgruppen for sosiale og demokratiske konsekvenser av digital kringkasting (MM-S-DB) drøfter bl.a. hvordan medlemslandene kan gå frem for å fremme spredningen av digitale kringkastingstjenester. Gruppen skal også analysere konsekvensene av at kringkastingstjenester digitaliseres. Oppgaver, organisering og finansiering av allmennkringkasterne i en digital fremtid er også tema gruppen skal drøfte.

Europarådets konvensjon av 5. mai 1989 om fjernsyn over landegrensene (ETS 132) er nå ratifisert av 24 land, hvorav bl.a. Norge og sju EU-land. Den faste komitéen for fjernsynssendinger over landegrensene (T-TT) har særlig drøftet spørsmål vedrørende anvendelsen av konvensjonen på nye informasjonstjenester og reklameformer, samt utfordringer for kringkastingssektoren i WTO/GATS-forhandlingene og gjennomføringen av de nye bestemmelsene om viktige begivenheter. Komitéen arrangerte i desember 2001 et seminar om europeiske kringkastingsspørsmål for berørte kringkastere, filmprodusenter mv. Enkelte endringer i konvensjonen, som ble vedtatt av Ministerkomitéen i 1998 ved en såkalt endringsprotokoll, er ikke trådt i kraft fordi Frankrike har meddelt en såkalt innvending til ikrafttredelsen.

6.3 Idrett

Idrettssakene i Europarådet hører inn under styringskomitéen for idrett (CDDS). Norge var representert på det årlige møte i CDDS i mars 2001.

Kontrollgruppen (Monitoring Group) (T-DO) for Europarådets anti-doping konvensjon består av representanter med fagekspertise på antidopingfeltet. Den viktigste saken i 2001 har vært europeisk finansiering og representasjon i World Anti-Doping Agency (WADA). Norge har arbeidet for europeiske finansieringsmodeller der utgiftene fordeles på alle Europarådets medlemsland utfra på forhånd gitte premisser. Fra norsk side har det også vært arbeidet for at europeisk representasjon i WADA roterer mellom medlemsland fremfor at europeiske institusjoner er representert. Norge har i tillegg arbeidet for at Europarådet skal ha en koordinerende rolle.

Standing Committee for Tribunevoldkonvensjonen (T-RV) hadde særlig fokus på det nært forestående verdensmesterskap i fotball (World Cup 2002) i Japan/Korea, med tanke på forberedelser for de europeiske land som har kvalifisert seg. Fortsatt er evaluering av de enkelte nasjoners oppfølging av konvensjonen gjenstand for oppmerksomhet. Norge har foreløpig ikke meldt

sin interesse for en slik gjennomgang. Dette må ses i sammenheng med det faktum at tribunevold ikke anses å være et stort problem i Norge.

7 Utdanning

Samarbeidet på utdanningsområdet etter reorganiseringen av CDCC (se omtale i pkt. 6.1) finner sted i to styringskomitéer: Utdanningskomitéen (CD-ED) og Komitéen for høgre utdanning og forskning (CD-HER).

Utdanningskomitéen ivaretar samarbeidet innenfor skole og opplæring, herunder voksenopplæring. Samarbeidet har også i 2001 fokusert på bl.a. demokratiopplæring og språk, med markeringen av Det europeiske språkåret i 2001 som et særskilt høydepunkt.

For å fremme bevisstheten om Europas språklige mangfold og stimulere Europas innbyggere til å lære seg flere språk, tok Europarådet og EU-kommisjonen sammen initiativet til *Det europeiske språkåret 2001*. Fokus var at språkkunnskaper leder til økt forståelse og samhold i Europa, og at språk kan læres av alle hele livet. I Norge ble det avholdt tre markeringskonferanser, informasjonsmateriell ble sendt ut til alle skoler og det ble innledet et samarbeid med NRK om et språkprogram. Flere norske prosjekter mottok midler fra EU. Gjennomføringen av disse aktivitetene samt pressedekningen de fikk, var tilfredsstillende.

Også *demokratiopplæring* inngår fortsatt som et prioritert område i Europarådet. Det ble i 2001 satt i gang en studie av arbeidet med demokratiopplæringen i samtlige medlemsland. Norge har i den forbindelse representert de nordiske land i en særskilt styringsgruppe for demokratiopplæring. Det er stor interesse i Europarådet for det arbeid som gjøres på dette området i Norge og Norden for øvrig.

Komitéen for høyere utdanning og forskning er sammensatt av representanter for regjeringene og for universitets- og høyskolesektoren. Norge leder komitéen. Arbeidet i komitéen er strukturert rundt fire hovedområder:

1. *Morgendagens universitet*, herunder prosjektet «Livslang læring for likhet og sosial sammenbinding: en ny utfordring for høyere utdanning».
2. *Rådgivning for fornyelse av høyere utdanning i de nye medlemslandene* gjennom «partnerskap for utdanningsreform», samt støtte til høyere utdanning i Sørøst-Europa.
3. Høyere utdanning for et demokratisk samfunn.
4. *Oppfølging av Bolognaprosessen innen høyere utdanning*, samt støtte til de land som fremdeles står utenfor denne prosess. Bolognaprosessen følges nøye opp fra norsk side, bl.a. gjennom Kvalitetsreformen for høyere utdanning, jf. St.meld. nr. 27 (2000-2001).

Europarådet står sentralt i arbeidet for gjensidig godkjenning av vitnemål og kvalifikasjoner fra høyere utdanning i Europa. Dette er fra og med 1997 regulert gjennom en felles Europaråds- og UNESCO-konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen («Lisboakonvensjonen»). Konvensjonen er per oktober 2001 ratifisert av 24 land. Den instituerer bruken av et eget vitnemålstillegg, *Diploma Supplement* (DS), et arbeid som aktivt følges opp i Norge. Alle norske universiteter og høyskoler er pålagt å utstede DS til sine studenter innen utgangen av 2001. DS er i tillegg et viktig virkemiddel i Bolognaprosessen for høyere utdanning.

Utdanningskomitéen og Komitéen for høyere utdanning og forskning samarbeider fra 2001 om et prosjekt om læring og undervisning i kommunikasjonssamfunnet på alle nivåer i utdanningen, med fokus både på lærerrollen og på den lærende.

8 Kulturminneforvaltning og naturforvaltning

Kulturarvkomitéen (fra og med 2002 styringskomité: CD-PAT) har ansvar for å fremme bevaring av Europas fysiske kulturarv; kulturlandskap, kulturmiljøer, kulturminner og kulturgjenstander. Komitéen forvalter to konvensjoner, Granadakonvensjonen om vern av Europas faste kulturminner (1985) og Maltakonvensjonen om vern av den arkeologiske kulturarv (1992).

Den europeiske landskapskonvensjonen ble ratifisert av Norge i oktober 2001 som første og hittil eneste land. Formålet med konvensjonen er å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap og å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Konvensjonens intensjoner og innhold er i all hovedsak i overensstemmelse med norsk politikk og forvaltningspraksis og antas å bli et bidrag til styrking av norsk landskapsforvaltning. Som eneste land som har tiltrådt konvensjonen har Norge fått en fremtredende rolle i det videre arbeidet med den.

Den femte konferanse for ministre ansvarlige for kulturminnevern fant sted i Slovenia i april 2001. Et viktig vedtak på denne konferansen var «Declaration on the role of voluntary organisations in the field of cultural heritage».

Norge har siden opprettelsen i 1995 deltatt i Den pan-europeiske biodiversitet og landskapsstrategi (PEBLDS). Strategien ble dannet som et samarbeid mellom Europarådet og FN som en respons til å bedre implementering av konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og Bernkonvensjonen. Strategien er nå i stor grad utvidet til også å gjelde temaer det blir arbeidet med innen konvensjonen for biologisk mangfold. Dette har ført til at Europarådet har et nært samarbeid med konvensjonssekretariatet i Montreal og UNEP Geneve om oppfølging av strategien. Komitéen for PEBLDS (STRAT-CO) har besluttet å legge den neste konferansen om oppfølging av PEBLDS sett i lys av konvensjonen om biologisk mangfold, til Budapest, med tema «Biodiversity in Europe». Sluttdokumentet for denne konferansen vil inngå i konvensjonens sjette partsmøte i Haag i april 2002.

Europarådets naturinformasjonssenter «Centre Naturopa» ble i 2001 nedlagt grunnet budsjettkutt for Europarådet. I og med vitaliseringen av den pan-europeiske strategien for biologisk mangfold og kulturlandskap, er det nå tatt initiativ fra Europarådet om å gjenopprette komitéen for senteret. Norge vil få oppgaven med å utvikle et forslag til ny plattform for en vitalisert komité. Komitéen består av representanter fra miljøvernmyndighetene fra 44 land som har informasjon og kommunikasjon som fagfelt. Det skal også lages et forslag til hvordan komitéen skal organiseres i forhold til fagkomitéene knyttet opp mot Europarådets kultur- og naturvern avdeling.

9 Regionalt og kommunalt samarbeid

Styringskomitéen for lokalt og regionalt demokrati (CDLR) arbeider med spørsmål knyttet til lokalt selvstyre, kommunal økonomi og forvaltning, og statens styring av kommunene, bl.a. gjennom landrapporter om det lokale selvstyret. Komitéen ønsker å medvirke til utvikling av demokratiske institusjoner på lokalt nivå i landene i Sentral- og Øst-Europa.

I 2001 har komitéen bla arbeidet med informasjonsstrategi. Det har også blitt etablert en database kalt LOREG (Local and REgional Government), hvor lov- og regelverk angående lokalforvaltningen er lagt inn på nasjonalt språk, og eventuelt på engelsk eller fransk. Alle CDLR-publikasjoner skal også legges inn i basen. Databasen er særlig viktig for de nye demokratiene. Utviklingen av databasen har fått prosjektstøtte over Utenriksdepartementets midler til Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Internettadressen er www.loreg.org

I Ministerkonferansen for regional planlegging (CEMAT) (European Conference of Ministers responsible for Regional Planning) møter landenes ansvarlige ministre hvert 3. år. En tjenestemannskomite følger opp mellom konferansene. Neste ministerkonferanse holdes 11.-12. september 2003 i Ljubljana.

Europarådets innsats innen regional planlegging er viktig for samfunnsutviklingen i et gjenforent Europa. Ministerkonferansene er i seg selv av stor betydning, som en felles arena for samarbeid der alle land deltar på likeverdige vilkår - uansett nåværende eller framtidig tilknytning til EU. Dette bidrar til at de politiske utfordringene beholdes på en politisk arena, og ikke blir overlatt til konvensjoner og internasjonal rett. Samarbeidet har også frambragt viktige resultater. Blant annet har retningslinjene for en bærekraftig romlig utvikling i Europa, som ble vedtatt ved forrige CEMAT i Hannover, gitt en vesentlig klarere forståelse av hva en regionalt balansert og bærekraftig utvikling innebærer, anvendelsen av prinsippene om nærhet og gjensidighet i plan- og beslutningsprosessene og behovet for institusjonsbygging - også i Europarådets «gamle» medlemsstater. I 2001 ble imidlertid budsjettet for CEMAT redusert med 40%.

10 Dyrevern

Norge spiller en aktiv rolle i arbeidet med å forberede en multilateral konsultasjon berammet til 17. - 21. juni 2002 for å endre Konvensjonen om beskyttelse av dyr under internasjonal transport.

I tilknytning til konvensjonen om beskyttelse av produksjonsdyr ble anbefalingen om hold (beskyttelse) av kalkun i 2001 vedtatt av Komitéen av faste representanter. Komitéen av faste representanter fortsatte arbeidet med revisjonen av anbefalingen om hold av gris, og med å utarbeide en anbefaling om hold av kanin. I arbeidet med å utarbeide en anbefaling om hold av oppdrettsfisk har Norge fortsatt med å spille en aktiv rolle både i arbeidet med den generelle delen av anbefalingen og de spesielle delene som omhandler laks og sjøbasert ørret.

Vedlegg 2

Konvensjoner, avtaler, anbefalinger og resolusjoner

1 Nye konvensjoner og avtaler

1.1 Konvensjoner som Norge har undertegnet i 2001

24.01.01	Europakonvensjon om rettslig vern av tilgangskontrollerte og tilleggskontrollerende tjenester - ETS 178
04.10.01	Tilleggsprotokoll til Den europeiske avtalen om oversendelse av anmodninger om fri rettshjelp - ETS 179
08.11.01	Tilleggsprotokoll til Konvensjon om personvern i forbindelse med elektronisk databehandling av personopplysninger, om tilsynsmyndigheter og overføring av opplysninger over landegrensene - ETS 181
08.11.01	Annen tilleggsprotokoll til Den europeiske konvensjon om gjensidig hjelp i straffesaker - ETS 182
23.11.01	Konvensjon om datakriminalitet - ETS 185

1.2 Konvensjoner som trådte i kraft for Norge i 2001

12.12.01	Europeisk overenskomst om personer som deltar i rettergang ved Den europeiske menneskerettsdomstol - ETS 161
07.05.01	Den europeiske sosialpakt (revidert versjon) - ETS 163
23.10.01	Den europeiske landskapskonvensjon - ETS 176

2 Oversikt over anbefalinger og resolusjoner til medlemslandene, vedtatt av komitéen av faste representanter i 2001

Anbefalinger

Anbefaling nr. R (2001) 1 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om sosialarbeidere

Anbefaling nr. R (2001) 2 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om utforming og omforming av rettssystemer og juridiske informasjonssystemer på en kostnadseffektiv måte

Anbefaling nr. R (2001) 3 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om ytelse av rettslige og andre juridiske tjenester til borgerne med bruk av ny teknologi

Anbefaling nr. R (2001) 4 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om forebyggelse av mulig overføring av variant Creutzfeldt-Jakobs sykdom (vCJD) ved blodoverføring

Anbefaling nr. R (2001) 5 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om administrasjon av ventelister og ventetid for organtransplantasjon

Anbefaling nr. R (2001) 6 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om forebyggelse av rasisme, fremmedfrykt og rasemessig intoleranse i idrett

Anbefaling nr. R (2001) 7 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om tiltak for å beskytte opphavsrett og beslektede rettigheter og for å bekjempe piratvirksomhet, særlig i det digitale miljø

Anbefaling nr. R (2001) 8 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om egenregulering angående cyberinnhold

Anbefaling nr. R (2001) 9 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om alternativer til tvist mellom forvaltningsmyndigheter og private

Anbefaling nr. R (2001) 10 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om de europeiske etiske retningslinjer for politiet

Anbefaling nr. R (2001) 11 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om veiledende prinsipper for kamp mot organisert kriminalitet

Anbefaling nr. R (2001) 12 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om tilpasning av helsetjenester til etterspørselen etter omsorgs- og helsetjenester for mennesker i marginal situasjon

Anbefaling nr. R (2001) 13 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om utvikling av en metodikk for utarbeidelse av retningslinjer for beste medisinske praksis

Anbefaling nr. R (2001) 17 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om forbedring av den økonomiske situasjon og sysselsettingssituasjonen for roma/sigøynere og reisende i Europa

Anbefaling nr. R (2001) 18 fra Ministerkomitéen til medlemsstatene om subsidiær beskyttelse

Anbefalinger etter Den europeiske sosialpakt (ChS)

Anbefaling nr. ChS (2001) 1 om kollektiv klage nr. 6/1999, Syndicat national des Professions du tourisme mot Frankrike

Anbefaling nr. ChS (2001) 2 om Irlands anvendelse av Den europeiske sosialpakt i perioden 1997-1998

Anbefaling nr. ChS (2001) 3 om Maltas anvendelse av Den europeiske sosialpakt i perioden 1997-1998

Anbefalinger etter Den europeiske pakt for regionale språk eller minoritetsspråk (ChL)

Anbefaling nr. ChL (2001) 1 om Nederlands anvendelse av Den europeiske pakt for regionale språk eller minoritetsspråk

Anbefaling nr. ChL (2001) 2 om Kroatias anvendelse av Den europeiske pakt for regionale språk eller minoritetsspråk

Anbefaling nr. ChL (2001) 3 om Finlands anvendelse av Den europeiske pakt for regionale språk eller minoritetsspråk

Resolusjoner

Resolusjon nr. (2001) 1 om Europarådets ordinære budsjett for 2001

Resolusjon nr. (2001) 2 om Europarådets utgiftsprogram for 2001

Resolusjon nr. (2001) 3 om revisjon av reglene for personalets lønn og tillegg

Resolusjon nr. (2001) 4 om vederlag til spesialoppnevnte tjenestemenn

Resolusjon nr. (2001) 5 om utgiftsprogrammet for 2001 for Den europeiske menneskerettighetsdomstols ekstrabehov

Resolusjon nr. (2001) 6 om adgang til Europarådets dokumenter

Resolusjon nr. (2001) 7 om endring av reglene for ansettelse

Resolusjon nr. (2001) 8 om hovedregnskapet for Europarådet for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 9 om regnskapet for delavtalen om helse- og sosialspørsmål for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 10 om regnskapet for Den europeiske farmakopé for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 11 om regnskapet for delavtalen om Europarådets utviklingsbank for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 12 om regnskapet for delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen), for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 13 om regnskapet for delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer, for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 14 om regnskapet for delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning, for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 15 om regnskapet for delavtalen om ungdomskortet, for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 16 om regnskapet for den utvidede delavtalen om opprettelse av Det europeiske senter for moderne språk (Graz), for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 17 om regnskapet for den utvidede delavtalen om «Gruppen av stater mot korrupsjon - GRECO», for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 18 om regnskapet for delavtalen om opprettelse av Det europeiske senter for global gjensidig avhengighet og solidaritet, for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 19 om regnskapet for delavtalen om Det europeiske støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreativt kinematografisk og audiovisuelt arbeid «Eurimages», for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 20 om regnskapet for kulturfondet for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 21 om regnskapet for idrettsfondet for regnskapsåret 2000

Resolusjon nr. (2001) 22 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til Europarådets ordinære budsjett, ekstraordinært budsjett angående byggeutgifter og pensjonsbudsjettet, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 23 om godkjenning av det ordinære budsjett for regnskapsåret 2002

Resolusjon nr. (2001) 24 om godkjenning av aktivitetsprogrammet for 2002

Resolusjon nr. (2001) 25 om fastsettelse av fordelingsnøkkelen for bidrag til avsnitt 2141 i det ekstraordinære budsjett angående byggeutgifter, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 26 om det ekstraordinære budsjett angående byggeutgifter, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 27 om pensjonsbudsjettet, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 28 om budsjettet for Den europeiske ungdomsstiftelse, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 29 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om helse- og sosialspørsmål, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 30 om delavtalen om helse- og sosialspørsmål, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 31 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for Den europeiske farmakopé, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 32 om Den europeiske farmakopé, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 33 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om Europarådets utviklingsbank, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 34 om Europarådets utviklingsbank, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 35 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen), med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 36 om delavtalen om samarbeidsgruppen for bekjempelse av narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen), 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 37 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 38 om delavtalen om samarbeidsgruppen for forebyggelse av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 39 om delavtalen om Det europeiske støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreativt kinematografisk og audiovisuelt arbeid, «Eurimages», 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 40 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 41 om delavtalen om Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 42 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for delavtalen om ungdomskortet, med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 43 om delavtalen om ungdomskortet, 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 44 om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjettet for den utvidede delavtalen om Det europeiske senter for moderne språk (Graz), med virkning fra 1. januar 2002

Resolusjon nr. (2001) 45 om den utvidede delavtalen om Det europeiske senter for moderne språk (Graz), 2002-budsjettet

Resolusjon nr. (2001) 46 om endring av artikkel 17, 19 og 22 i personalreglementet

Resolusjon nr. (2001) 47 om endring av artikkel 11.1, 17, 18, 19, 20.1, 21.1, 25.5 og 28 i tillegg II til personalreglementet

Resolusjon nr. (2001) 48 om endring av reglene for The Establishment Table

Resolusjon nr. (2001) 49 om utskifting av det nåværende tillegg III til personalreglementet med reglene for The Establishment Table

Resolusjon nr. (2001) 50 om fastsettelse av bestemmelsen om anvendelse av vurderingssystemet

Resolusjoner angående delavtalen om helse- og sosialspørsmål (AP)

Resolusjon AP (2001) 1 om innføring av prinsippene om ensartet utforming i læreplanene for alle yrker som arbeider i det bebygde miljø

Resolusjon AP (2001) 2 om apotekerens rolle innen helsesikkerhet

Resolusjoner etter Den europeiske sosialpakt (ChS)

Resolusjon ChS (2001) 1 om visse ikke-godtatte bestemmelser i Den europeiske sosialpakt

Resolusjon ChS (2001) 2 om kollektiv klage nr. 2/1999, The European Federation of Employees in Public Services mot Frankrike

Resolusjon ChS (2001) 3 om kollektiv klage nr. 4/1999, The European Federation of Employees in Public Services mot Italia

Resolusjon ChS (2001) 4 om kollektiv klage nr. 5/1999, The European Federation of Employees in Public Services mot Portugal

Resolusjon ChS (2001) 5 om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt (artikkel 1, 5, 6, 12, 13, 16 og 19) i perioden 1997-1998

Tillegg til resolusjon ChS (2001) 5 om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt i perioden 1997-1998 (15. overvåkingssyklus - del I)

Resolusjon ChS (2001) 6 om kollektiv klage nr. 7/2000, International Federation of Human Rights mot Hellas

Resolusjon ChS (2001) 7 om valg av nye medlemmer til Den europeiske komité for sosiale rettigheter (ECSR)

Resolusjon ChS (2001) 8 om å bringe den åttende artikkel 22-anvendelse til opphør

Resolusjoner angående Det europeiske diplom (Dip)

Resolusjon Dip (2001) 1 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Hautes-Fagnes naturreservat (Belgia)

Resolusjon Dip (2001) 2 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Seitsemien nasjonalpark (Finland)

Resolusjon Dip (2001) 3 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Ekenäs-øyene nasjonalpark (Tammisaari) (Finland)

Resolusjon Dip (2001) 4 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Camargue nasjonale reservat (Frankrike)

Resolusjon Dip (2001) 5 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Vanoise nasjonalpark (Frankrike)

Resolusjon Dip (2001) 6 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Bayerischer Wald nasjonalpark (Tyskland)

Resolusjon Dip (2001) 7 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Siebengebirge naturreservat (Tyskland)

Resolusjon Dip (2001) 8 om fornyelse av Det europeiske diplom tildelt Peak District nasjonalpark (Det forente kongerike)

Resolusjoner angående rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter (CMN)

Resolusjon CMN (2001) 1 om valg av en ekspert til listen over eksperter som kan delta i den rådgivende komité for rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter, med hensyn til Bosnia og Hercegovina, Polen og Norge

Resolusjon CMN (2001) 4 om Ungarns anvendelse av rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Resolusjon CMN (2001) 5 om Slovakias anvendelse av rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Resolusjon CMN (2001) 6 om Liechtensteins anvendelse av rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Resolusjon CMN (2001) 7 om Maltas anvendelse av rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Resolusjon CMN (2001) 8 om San Marinos anvendelse av rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter

Resolusjoner angående Den europeiske komité for forebyggelse av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT)

Resolusjon CPT (2001) 1 om valg av et medlem til Den europeiske komité for forebyggelse av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, med hensyn til Bulgaria

Resolusjon CPT (2001) 2 om valg av et medlem til Den europeiske komité for forebyggelse av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, med hensyn til Luxembourg

Resolusjon CPT (2001) 3 om valg av et medlem til Den europeiske komité for forebyggelse av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, med hensyn til Georgia

Vedlegg 3

Medlemsland i Europarådet i 2001

<i>Land</i>	<i>Opptaksdato</i>
Albania	13. juli 1995
Andorra	10. november 1994
Armenia	25. januar 2001
Aserbajdsjan	25. januar 2001
Belgia	8. august 1949
Bulgaria	7. mai 1992
Danmark	14. juli 1949
Estland	14. mai 1993
Finland	4. mai 1989
Frankrike	4. august 1949
Georgia	27. april 1999
Hellas	9. august 1949
Irland	2. august 1949
Island	7. mars 1950
Italia	3. august 1949
Kroatia	6. november 1996
Kypros	24. mai 1961
Latvia	10. februar 1995
Liechtenstein	23. november 1978
Litauen	14. mai 1993
Luxembourg	3. august 1949
Makedonia (FYROM)	9. november 1995
Malta	29. april 1965
Moldova	13. juli 1995
Nederland	5. august 1949
Norge	30. juli 1949
Polen	26. november 1991
Portugal	22. september 1976
Romania	7. oktober 1993
Russland	28. februar 1996
San Marino	16. november 1998
Slovakia	30. juni 1993
Slovenia	14. mai 1993
Storbritania	26. juli 1949
Spania	24. november 1977
Sveits	6. mai 1963
Sverige	20. juli 1949

Den tsjekkiske republikk	30. juni 1993
Tyrkia	13. april 1950
Tyskland	30. juli 1959
Ukraina	9. november 1995
Ungarn	6. november 1990
Østerrike	16. april 1956

Vedlegg 4

Forkortelser av ekspert- og styringsgrupper som Norge deltar i

ACVT	Advisory Committee for Vocational Training
ADACS	Activities for the Development and Consolidation of Democratic stability
CAHAR	Ad Hoc Committee of Experts on Legal Aspects of Territorial Asylum, Refugees and Stateless Persons
CAHB	Experts on Buildings Committee
CAHDI	Committee of Legal Advisers on Public International Law
CAHP	European Population Committee
CCJE	Consultative Council for European Judges
CD-CULT	Steering Committee for Culture
CD-ED	Steering Committee for Education
CD-HER	Steering Committee for Higher Education and Research
CD-PAT	Steering Committee for Cultural Heritage
CDAP	(siste konferanse i 1998) Twelfth Conference of Directors of Prison Administration (hvert 3dje år)
CDBI	Steering Committee on Bioethics
CDBI- CDSP XENO	Working Group on xénotransplantation
CDCJ	European Committee on Legal Co-operation
CDCS	European Committee for Social Cohesion
CDDH	Steering Committee for Human Rights
CDDS	Committee for the Development of Sports
CDEG	Steering Committee for Equality between Women and Men
CDEJ	European Steering Committee for Youth
CDLR	Steering Committee on Local and Regional Democracy
CDMG	European Committee on Migration
CDMM	Steering Committee on the Mass Media
CDPC	European Committee on Crime Problems
CD-P-SP	Public Health Committee - Partial Agreement
CD-P-RR	Committee on Rehabilitation and Integration of People with Disabilities - Partial Agreement
CDSP	European Health Committee
CEMAT	Conference of Ministers responsible for Regional Planning
CJ-DA	Project Group on Administrative Law
CJ-EJ	Committee of Experts on Efficiency of Justice
CJ-FA	Committee of Experts on Family Law
CJ-IT	Committee of Experts on Information Technology and Law
CJ-NA	Committee of Experts on Nationality
CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe

CJ-PD	Project Group on Data Protection
CPT	The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CS-CO	Committee of Experts on Standard-setting instruments in the field of Social Security
CS-CR	Committee of Experts for Coordination in the Social Security Field
CS-PS	Group of Specialists on Access to Social Protection
CS-QV	Group of Specialists on Improving the Quality of Life of Elderly Dependent Persons
DC-AU	Drafting Committee on a Legal Instrument on Regional Self-Government
DH-DEV	Committee of Experts for the Development of Human Rights
DH-MIN	Committee of Experts on Issues relating to the Protection of National Minorities
DH-PR	Committee of Experts for the Improvement of Procedures for the Protection of Human Rights
DH-S-AC	Group of Specialists on Access to Official Information
DI-S-RIT	Group of Specialists on Reservations Treaties of the Committee of Legal Advisers on Public International Law
DH-S-TER	
ECML	European Centre for Modern Languages
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
ECRS	European Committee of Social Rights
ETS 123	Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes
ETS 132	The European Convention on Transfrontier Television
ETS 65	Working Party for the Preparation of the Third Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Animals during International Transport
EURIMAGES	Audiovisuel Eureka, Audiovisuel Observatorium
EURIMAGES	Governing Board
GC-ESC	Governmental Committee of the European Social Charter
GMC	Multidisciplinary Group on Corruption
GMCP	Working Group on Criminal Law
GT-DH-EU	
LR-E-FL	Committee of Experts on Local Finance
LR-E-FS	Committee of Experts on the Framework and Structure of Local and Regional Government
LR-E-PC	Committee of Experts on the Participation of Citizens in Local Public Life
LR-E-SP	Committee of Experts on Neighbourhood Services
LR-R-CT	Committee of Experts on Transfrontier Cooperation
MG-IN	Committee of Experts on Integration and Community Relations
MG-ST	Committee of Experts on the Legal Status and other Rights of Immigrants
MM-S-FR	Group of Specialists on freedom of expression and other fundamental rights

MM-S-OD	Group of specialists on On-line Services and Democracy
MM-S-DB	Group of Specialists on the Democratic and Social implications of Digital Broadcasting
MMF-27-HF	Committee of Liaison Officers responsible for the preparation of the XXVIIth Session of the Conference of European Ministers responsible for Family Affairs
MM-S-DP	Spesialist gruppe for demokratiske og sosiale virkninger av digital kringkasting
MM-S-PJ	Group of Specialists on the Protection of Journalists
MM-S-PL	Group of Specialists on Media Pluralism
MM-S-PR	Group of Specialists on the Protection of Right Holders in the Media Field
MSS-7-HS	Committee of Senior Officials responsible for preparing the seventh Conference of European Ministers responsible for Social Security
OEA	European Audiovisual Observatory Continuation of Activities
P-BUD	Budget Committee
PC-S-CO	Committee of Experts on Criminal Law and Criminological Aspects of organised Crime
PC-CRC	Twenty-Second Criminological Research Conference
PC-OC	Committee of Experts on the Operation of the European Convention in the Penal Field
PC-PP	Committee of Experts on Staff concerned with the Implementation of Sanctions
PC-JU	Committee of Experts on new ways of dealing with Juvenile Delinquency
PC-RX	
PC-SE	Committee of Experts on the Protection of Children against Sexual Exploitation
PC-WI	Committee of experts on Intimidation for Witnesses and the Rights of the Defence
PO-S-MIG	Group of Specialists on the Demographic Characteristics of Immigrant Population
Pompidou Group	Co-operation Group to combat Drug Abuse and Illicit Trafficing in Drugs
P-RR-COLI	
P-RR-VIA	Working Group on Violence and Ill-treatment as well as Abuse of people with disabilities (under CD-P-RR)
P-RR-NTH	Working Group on impact of New Technologies on the quality of life of persons with disabilities (under CD-P-RR)
PS-S-PH	Committee of Experts on Pharmaceutical Questions
PS-S-INNO	Group of Specialists on Innovatory Social Policies in the City
SP-R-CTO	Committee of Experts on Organisational Aspects of Co-operation in Organ Transplantation (sorterer under CDSP)
SP-HM	Committee of Experts on Blood Transfusion and Immunohaemotology (sorterer under CDSP)
SP-MPM	Committee of Experts on developing a Methodology for drawing up guidelines on the best medical practices (sorterer under CDSP)
SP-R-GS	Select Committee of Experts on Quality Assurance in Blood Transfusion Services (sorterer under CDSP)

SP-SPM	The Adaption of Health Care Services on the Needs of People in Marginal Situations
SP-S-QA	Group of Specialists on Quality Assurance for Organs, Tissues and Cells
SP-WL	Committee of Experts on Criteria for the Management of waiting Lists and waiting times in Health Care
T-AP	Standing Committee of the European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes
T-CC	Convention Committee on the custody Convention
T-DO	Monitoring Group of the Anti-doping Convention
T-MG	Consultative Committee on the European Convention on the Legal Status of Migrant Workers
T-PD	(ETS 108) Consultative Committee of the Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal data
T-PVS	(kode for Bernkonvensjonen) Standing Committee on the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
-	Group of Experts on the Conservation of Plants
-	Group of Experts on the Conservation of Intervertebræes
-	Group of Experts on Large Carnivores
-	Group of Experts on Emerald Network
T-RV	Standing Committee of the European Convention on Spectator Violence and Misbehavior at Sports Events and in particular at Football Matches
T-TT	Standing Committee on Transfrontier Television
T-TA	Multilateral Committee on the European Agreement on the Transmission of Applications for Legal Aid

---
